

PRÁVO DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

STUDIJNÍ OPORTA PRO KOMBINOVANÉ
STUDIUM

PRÁVO DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ

Ing. **Anikó Molnárová**

© Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s.

Autor: Ing. Anikó MOLNÁROVÁ

Olomouc 2018

Obsah

Úvod	7
Přehled a povaha práv, zásady, systematika, dějiny	9
1.1 Definování základních pojmů a povaha duševního vlastnictví	10
1.2 Terminologie duševního vlastnictví	12
1.3 Principy a systém práv duševního vlastnictví	14
1.4 Dějiny práva duševního vlastnictví	16
Výkon práv duševního vlastnictví	19
2.1 Zastavení duševního vlastnictví	20
2.2 Pojem licence a licenční smlouva	21
2.2.1 Klasifikace licencí	22
2.2.2 Další právní úkony	24
Autorské právo	27
3.1 Právní úprava, základní pojmy	28
3.2 Vznik a obsah autorského práva	30
3.3 Omezení práva autorského	34
Autorské právo a práva související, kolektivní správa práv, díla zaměstnanecká a kolektivní	37
4.1 Pojem kolektivní správy	38
4.2 Zaměstnanecké dílo a kolektivní dílo	39

Právo duševního vlastnictví v informační společnosti, ochrana počítačových programů a databází	43
5.1 Definování základních pojmů obecně	44
5.2 Definice počítačového programu dle AutZ	45
5.3 Omezení rozsahu autorových práv k počítačovému programu	47
5.4 Obchodování s počítačovými programy	48
5.5 Databáze	49
Právo průmyslových vzorů	53
6.1 Úvod do problematiky	54
6.2 Další právní úkony	57
Patentové právo a právo užitných vzorů	60
7.1 Charakteristika patentového práva a předmět ochrany	61
7.2 Právo na patent, účinek a doba platnosti patentu	64
7.3 Řízení o patentové přihlášce	67
7.4 Právo užitných vzorů	70
Známkové právo	74
8.1 Vymezení pojmu ochranné známky	75
8.2 Postup při podávání přihlášky ochranné známky a zápisná způsobilost	76
8.3 Absolutní důvody odmítnutí ochrany přihlašovaného označení	77
8.4 Zápis a práva z ochranné známky	80
8.5 Vzdání se, zrušení práv k ochranné známce	82
Právo označení zeměpisného a tradičního původu	85
9.1 Definování základních pojmů	86
9.2 Zápis, účinky zápisu, rozsah a zánik ochrany	87
Vymahatelnost práv duševního vlastnictví 1	90
10.1 Ochrana autorských práv	91
10.1.1 Soukromoprávní ochrana	91
10.1.2 Trestněprávní ochrana	93
10.1.3 Správněprávní ochrana	94
Vymahatelnost práv duševního vlastnictví 2	97

11.1	Vymáhání průmyslových práv soukromoprávními prostředky	98
11.2	Vymáhání průmyslových práv veřejnoprávními prostředky	101
11.3	Vymáhání prostřednictvím zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví	102
	Příloha: Seznam základních relevantních zákonů	106

Úvod

Každý podnikatel, který zahajuje své podnikání, zakládá firmu nebo zamýšlí jinak podstatně rozšiřovat své podnikatelské aktivity, je nucen zvažovat, jaké prostředky a postupy jsou pro jeho podnikatelské záměry nezbytné. O tom, že k úspěchu v podnikání jsou zapotřebí hlavně prostředky hmotného charakteru, v dnešní době jistě pochybuje jenom málokdo. Nedílnou a stále důležitější složkou podnikatelských strategií se však v posledních letech stává rovněž nehmotná složka podnikání. Ta zahrnuje především zkušenosti a znalosti, receptury, technické dokumentace, postupy a technologie, počítačové programy, stejně jako originální vzhled výrobků či jejich loga nebo názvy. Nehmotným majetkem firmy jsou samozřejmě i patenty na vynálezy i další dokumenty, jimiž je zabezpečena ochrana výše uvedených nehmotných statků. To všechno lze souhrnně, zjednodušeně řečeno, označit jako duševní vlastnictví. V současném ekonomickém prostředí mnoho firem, zejména v průmyslově vyspělých zemích, usiluje o získání jistých konkurenčních výhod, které by jim zajistily výhodné a stabilní postavení na trhu. Tento tlak je nyní ještě umocňován dopady současné finanční krize i zesilujícími konkurenčními tlaky ze strany východoasijských firem disponujících výhodami levné pracovní síly či převahou výrobních kapacit. V tomto kontextu představuje ochrana, rozvoj a komercializace vlastního duševního vlastnictví jednu z cest, jak domácí firmy mohou na současné výzvy reagovat. Konkrétně to znamená například: investovat do vlastního technického výzkumu a vývoje, s cílem dosáhnout zlepšení kvality či užitečných vlastností svých výrobků; aplikovat na své kvalitní výrobky či služby výrazné a snadno zapamatovatelné obchodní označení, s cílem vytvářet silnější „orientační vazbu“ mezi výrobkem a spotřebitelem; aplikovat na výrobky specifický design, často v kombinaci s ochranným označením a/nebo unikátními užitečnými vlastnostmi výrobku. Manažeři moderních inovačních firem si dnes již většinou uvědomují, jaký kapitál je ve firemním duševním vlastnictví ukryt. Prakticky jakékoliv nehmotné, duševní statky (Intellectual Assets) však vyžadují další specifické ochránění a zhodnocení. Děje se tak prostřednictvím obchodních transakcí, které tyto duševní statky přeměňují do různých forem

ochrany duševního vlastnictví neboli duševního majetku (Intellectual Property, IP) – patentů, užitných vzorů, průmyslových vzorů, licencí, ochranných známek, autorských práv apod. Integrovaná evidence, ochrana, rozvoj, řízení a komerční zhodnocení duševních statků patří mezi základní cíle takzvaného managementu duševního vlastnictví (Intellectual Property Management; který od počátku tohoto století zaujal pevné místo v teorii i praxi firemního řízení.

1

Cílem předmětu je poskytnout posluchačům hlubší poznání základních institutů práva duševního vlastnictví. Táto příručka obsahuje vymezení základních pojmů a institutů vztahujících se k právu duševního vlastnictví, a to jak přehledově, tak detailně v jednotlivých oblastech práva duševního vlastnictví. Důraz je přitom kladen zejména na autorské právo, právo průmyslových vzorů, patentové právo, známkové právo a označení zeměpisného a tradičního

původu. Studenti budou rovněž seznámeni s možnými způsoby vymáhání práv duševního vlastnictví.

¹SULLIVAN, P. H. 2000. *Value-Driven Intellectual Capital: How to convert intangible corporate assets into market value*. New York and London: Wiley and Sons; JUNGHAUS, C., A.; LÉVY, R. SANDER, T. BOECKH, Y. D. HERMA, C. REGIERER. 2006. *Intellectual Property Management: A Guide for Scientists, Engineers, Financiers, and Managers*. New York and London: Wiley and Sons, 188 str.

Kapitola 1

Přehled a povaha práv, zásady, systematika, dějiny

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat základné pojmy;
- charakterizovat systém, zásady a dějiny práv duševního vlastnictví

Klíčová slova:

Autorské dílo, autorská práva, průmyslové právo, průmyslové vlastnictví, práva k duševnímu vlastnictví, duševní vlastnictví, principy a dějiny

1.1 Definování základních pojmů a povaha duševního vlastnictví

Dříve než se pokusíme definovat pojem **duševního vlastnictví** je vhodné se zmínit o obecnějším pojmu, kterým je vlastnictví. Vlastnictvím právní věda zpravidla označuje určitý vztah osoby, respektive jiného subjektu práva k věci, právu nebo jiné

hodnotě. Vlastnictvím se ovšem také často míní objekt tohoto vztahu (ve smyslu „majetek“)². Pojem majetek je použit i ve spojení s pojmem duševní vlastnictví. Vlastnické právo je právem absolutním, které jako takové působí vůči neurčitému počtu subjektů povinností, respektive vůči všem. Povinností odpovídající absolutnímu právu je zdržet se rušení práva. Pro vlastnictví je tedy charakteristické, že užívat je a jím disponovat může výhradně vlastník, který jako jediný může dát souhlas, aby jeho vlastnictví užívala nebo jeho vlastnictvím disponovala jiná osoba. Pro úplnost je třeba dodat, že v určitých případech může být výkon vlastnického práva ze zákona omezen, případně může být omezen rozhodnutím státního orgánu, které se však musí opírat o zákonné ustanovení. V obecné rovině rozlišujeme, podle předmětu, tři druhy vlastnictví: vlastnictví k věcem movitým, vlastnictví k věcem nemovitým a duševní vlastnictví. Předmětem duševního vlastnictví nejsou věci, nýbrž nehmotné statky. Duševní vlastnictví představuje souhrn práv k autorským dílům jako individuálně ztvárněným výsledkům tvůrčí činnosti a k nehmotným statkům příbuzným (ke zvukovým (fonografickým) záznamům, k televizním a rozhlasovým pořadům a k výkonům umělců)³

Výčet jednotlivých druhů duševního vlastnictví (odpovídající době svého vzniku) obsahuje Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (Úmluva) z roku 1967. Světová organizace duševního vlastnictví – World Intellectual Property Organization (dále ve zkratce WIPO) je mezinárodní mezivládní organizace patřící do systému OSN, která vznikla s cílem podpořit co nejširší ochranu výsledků

duševní činnosti, včetně i těch nehmotných statků, které obvykle nejsou řazeny mezi předměty průmyslového vlastnictví ani mezi předměty autorských práv.

WIPO již na počátku své činnosti vymezila v širších souvislostech pojem „duševního vlastnictví“ a lze jí přičíst významný podíl na rozvoji teorie duševního vlastnictví, včetně

² TÝČ, Vladimír. *Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě*, Linde Praha a.s. 1997

³ MADAR, Zdeněk a kol. *Slovník českého práva*, Linde Praha a.s. 2. vydání, 1999

ovlivnění autorských zákonů a právních norem z oblasti průmyslového vlastnictví v mnoha zemích světa. Úmluva o zřízení WIPO je mezinárodní úmluvou všeobecné povahy týkající se celého rozsahu duševního vlastnictví, respektující samostatnost

Bernské unie a Pařížské unie, které jako takové obsahují vlastní zásady ochrany duševního vlastnictví.

Podle této Úmluvy, duševní vlastnictví zahrnuje práva k literárním, uměleckým a vědeckým dílům, výkonům výkonných umělců, zvukovým záznamům, vysílání, vynálezům, vědeckým objevům, průmyslovým vzorům a ochranným známkám, obchodním jménům a názvům. Dále zahrnuje ochranu proti nekalé soutěži a jakákoliv jiná práva, která jsou výsledkem duševní činnosti na poli průmyslovém, vědeckém, literárním a uměleckém.

Povaha práv

Charakteristickým znakem v podstatě každého nehmotného statku na rozdíl od hmotných věcí je skutečnost, že může být užíván **kýmkoli** (v podstatě neomezeným počtem osob jednajících nezávisle na sobě), **kdekoli** (jeho užití není podmíněno určitým místem) a **kdykoli** (užití nezávisí na čase). V tom spočívá jedna z příčin, proč jsou nehmotné statky obtížně chránitelné a práva příslušející jejich vlastníkům obtížně vymahatelná. Dalším charakteristickým znakem těchto práv je jejich **výlučnost**, a to zaprvé jejich teritoriální výlučnost. Prakticky všechna s výjimkou autorského práva a práv autorskému právu příbuzných a know-how jsou založena na **registračním principu**, tzn., že se přihlašují u příslušného státního orgánu a nejsou-li proti takové přihlášce žádné výhrady (a to buď veřejnoprávní, nebo ze strany třetích osob), jsou zapsána do příslušného rejstříku vedeného tímto státním orgánem, a případně i osvědčena listinou. Je nasnadě, že státní orgán může právo k takovému nehmotnému statku přiznat pouze pro území, v němž je k takovému postupu oprávněn.

Ze skutečnosti, že nehmotný statek je **výtvozem lidského myšlení** nebo dovednosti nebo vyznačuje určitý původ produktu, a že má proto svou **majetkovou hodnotu**, se odvozuje povaha práv, která se k němu váží a přísluší jeho tvůrci v nejširším smyslu toho slova.

Práva k duševnímu vlastnictví/nehmotným statkům jsou **subjektivní majetková práva**, tedy práva příslušející určité osobě, fyzické nebo právnické. Jsou to práva, která působí proti všem (erga omnes) a jejich vlastník/majitel může od všech požadovat, aby do těchto práv žádným způsobem nezasahovali bez jeho svolení. V této fázi, tedy ve fázi již přiznaného práva, je to věc vlastníka/majitele, aby své právo uplatnil a vůči narušovateli prosadil. Pokud dává majitel/vlastník takového práva svolení třetí osobě k jeho výkonu, děje se tak licenční smlouvou. ⁴

⁴ BOHÁČEK, Martin a Ladislav JAKL. *Právo duševního vlastnictví*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0463-4.

1.2 Terminologie duševního vlastnictví

V detailu není současná česká odborná terminologie související s problematikou duševního vlastnictví dosud zcela jednotná. Různí autoři používají v praxi pro popis jednotlivých kategorií předmětů duševního vlastnictví poněkud rozdílných termínů, jejichž chápání různými autory se rovněž poněkud liší.

Duševní vlastnictví v širším smyslu slova představuje „souhrn práv k vynálezům, průmyslovým vzorům, ochranným známkám, obchodním firmám a obchodním jménům, k vědeckým objevům, práva na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké, čímž jsou míněna práva k obchodnímu tajemství, know-how, zlepšovacím návrhům, odrudám rostlin, topografiím polovodičů, označením původu a zeměpisným označením, tedy k nehmotným statkům v oblasti duševní činnosti, které spadají do průmyslového vlastnictví nebo do duševního vlastnictví v užším smyslu“.⁵

Duševním vlastnictvím v užším smyslu lze potom chápat „souhrn práv k autorským dílům jako individuálním výsledkům tvůrčí činnosti a práv k nehmotným statkům s nimi souvisejícím, jako např. k výkonům umělců, zvukovým záznamům, televiznímu vysílání apod.“⁶ Poněkud odlišnou definici uvádí I. Dobiáš⁷, který duševní vlastnictví chápe jako „...nehmotný statek vzniklý duševní činností. Je nezávislé na hmotném substrátu a jako takové může být užíváno neomezeným počtem subjektů kdykoliv a kdekoliv na celém světě bez újmy na své podstatě. Duševní vlastnictví je právní a ekonomickou abstrakcí, která je tvořena souhrnem různých objektivně (smysly vnímatelně) vyjádřených nehmotných předmětů, které nejsou věcmi v našem dnešním právním smyslu, ani nejsou právy samými, ale jako nehmotné majetkové

hodnoty jsou způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů. Předmětem zcizení (prodeje, daru, vkladu, dědictví nebo jiného převodu) nemohou být tyto nehmotné předměty samotné, ale pouze práva k nim. Proto hovoříme o právech k duševnímu vlastnictví...“⁸. V konvenci Světové organizace duševního vlastnictví (Convention Establishing the World Intellectual Property Organization) z roku 1967 není duševní vlastnictví definováno přímo, ale uvádí se zde výčet následujících předmětů, na které se ochrana práv k duševnímu vlastnictví konkrétně vztahuje:⁹

² ŠPINDLER, K. 2007. *Výkladový slovník z oblasti průmyslového a duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ, 94 str.

^{3,4} DOBIÁŠ, I. 2008. *Vádemékum komercializace poznatků výzkumu a vývoje*. Czech Knowledge Transfer Office při Inženýrské akademii ČR a Svaz průmyslu a dopravy ČR, 75 str.

¹ TELEČEK, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

⁹ „Understanding Industrial Property.“ WIPO Publication No. 895 (E). Dostupné z: <http://www.wipo.int/freepublications/en/intproperty/895/wipo_pub_895.pdf>.

- literární, umělecká a vědecká díla;
- umělecká vystoupení a umělecká díla, fonografické zápisy a rozhlasová vysílání;
- vynálezy ze všech oborů lidské tvorby;
- vědecké objevy;
- průmyslové vzory (industrial designs);
- ochranné známky (trademarks, servicemarks), obchodní jména (commercial names) a označení (designations);
- ochrana proti nekalé soutěži;
- veškerá další práva vzešlá z duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární či umělecké.

Práva k duševnímu vlastnictví – zahrnují jednak autorská práva a práva s autorským právem související (práva výkonných umělců, práva výrobců zvukových záznamů, práva výrobců zvukově obrazových záznamů, práva rozhlasových a televizních organizací, sui generis právo k databázi), jednak práva průmyslová (práva k ochranným známkám, označením původu a zeměpisným označením, obchodní firmě, patentům, užitným vzorům, průmyslovým vzorům, topografiím polovodičových prvků). Někdy se k nim řadí též práva k obchodnímu tajemství, právo na ochranu proti nekalé soutěži či právo k internetovým doménám.

Průmyslové vlastnictví

V právní teorii i praxi se lze setkat s různými výklady tohoto pojmu. Tato skutečnost je dána tím, že v právu České republiky není upravena žádná tzv. legální definice průmyslového vlastnictví, která by tento pojem vymezila alespoň pomocí obecných pojmových znaků.

Obecný výklad pojmu „průmyslový“ je však obsažen již v Pařížské unijní úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví z roku 1884, kde se v Článku 1¹⁰ praví: *„Průmyslové vlastnictví v jeho nejširším smyslu je třeba vztahovat nejenom na vlastní předměty průmyslu a obchodu, ale stejně tak i na zemědělské a těžební podnikání a na veškeré zboží, ať již vyráběné nebo přírodní, např. vína, zrniny, tabák, ovoce, skot, nerosty, minerální vody, pivo, květiny a mouku...“*¹¹

K tomu je třeba dodat, že označení „průmyslové“ v této definici je samozřejmě poplatné době svého vzniku (tj. období tzv. druhé průmyslové revoluce), kdy existoval celospolečenský zájem na rozvoji veškeré výroby právě „průmyslovým“ způsobem. Výklad slova „průmyslový“ byl tehdy široký a zahrnoval průmyslové způsoby ve všech oblastech lidského podnikání.¹²

¹⁰ Příručka *Ochrana duševního vlastnictví*. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.

¹¹ KOPECKÁ, S. 2001. Ochrana průmyslového vlastnictví v České republice a v Evropské unii. EURO INFO CENTRUM, BIC Plzeň – Podnikatelské inovační centrum, 24 str.

¹² HÁK, J. 2008. „Potřebujeme definici pojmu průmyslové vlastnictví?“ *Průmyslové vlastnictví*, č. 4/2008, str. 109–115.

Podle definice M. Boháčka a L. Jakla¹³ průmyslové vlastnictví představuje „souhrn zvláštních absolutních práv k nehmotným statkům průmyslově (tj. opakovaně hospodářsky) využitelným a jejich právní ochranu“. Předmětem průmyslového vlastnictví jsou tedy podle tohoto vymezení vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, topografie polovodičových obvodů a odrůdy rostlin, dále ochranné známky, označení původu, zeměpisná označení a obchodní firmy.

Průmyslové právo

Termín „*průmyslové právo*“ byl v české terminologii používán zejména pod vlivem německé právní terminologie v době socialismu, kdy se prosazovala koncepce takzvaně osobně majetkových práv a z důvodů ideologických nebylo možno v oblasti nehmotných statků hovořit o „vlastnictví“. Jinak pojem „průmyslové právo“ nebyl nikdy, ani v současné době není, zákonným termínem používaným v právních předpisech. Jde spíše o výraz používaný v právní teorii či praxi.¹⁴

Autorské dílo

Autorským dílem se rozumí literární nebo jiné umělecké dílo a dílo vědecké, které je výsledkem tvůrčí činnosti autora, a je vyjádřeno v jakékoliv objektivně vnímatelné podobě, včetně podoby elektronické (§ 2 odst. 1 Autorského zákona).

Autorská práva

Autorské právo a práva s ním související, tj. práva výkonných umělců, výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů, vysílatelů a dále zvláštní právo pořizovatelů databází jsou upravena zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.¹⁵

1.3 Principy a systém práv duševního vlastnictví

Z hlediska systematického dělíme práva k nehmotným statkům na všeobecná práva osobnostní, práva k nehmotným statkům v oblasti kultury a práva průmyslového vlastnictví a na práva jiná. Práva

¹³ BOHÁČEK, M., L. JAKL. 2002. Právo duševního vlastnictví. Praha: Vysoká škola ekonomická.

¹⁴ ŠPINDLER, K. 2007. *Výkladový slovník z oblasti průmyslového a duševního vlastnictví*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ, 94 str.

¹⁵ Internetové stránky Ministerstva kultury. Dostupné z: <<http://www.mkcr.cz/cz/autorske-pravo/aste-dotazy-508>>.

průmyslového vlastnictví zahrnují právo patentové (právo vynálezecké), právo užitných vzorů, právo průmyslových vzorů, právo ochranných známek a právo topografií polovodičových produktů; lze k němu přiřadit i právo k odrůdám nových rostlin (tzv. právo šlechtitelské). Autorské právo je spolu s právy výkonných umělců součástí práv k individuálním výsledkům tvůrčí činnosti.¹⁶

Principy práva duševního vlastnictví

- PRINCIP EFEMÉRNÍ MATERIALIZACE - zachycení ideálního předmětu duševního vlastnictví na „corpus mechanicus“
- PRINCIP POTENCIÁLNÍ UBIKVITY - předmět duševního vlastnictví využíván kdekoli/kdykoli/kýmkoli (a to i současně), přičemž nedochází k jeho zužitvání
- PRINCIP TERITORIALITY - ne každé dílo je autorským dílem / ne každý postup je chráněn patentem

Systém ochrany průmyslového vlastnictví

Systém právní ochrany duševního vlastnictví v České republice je plně v souladu s principy tržního hospodářství a je harmonizován s právem EU. Jeho nedílnou součástí jsou kromě příslušných zákonů i státní instituce, které se problematikou ochrany a prosazování práv zabývají. Ochranu předmětů spadajících pod průmyslová práva zajišťuje především Úřad průmyslového vlastnictví (dále ÚPV, Úřad), který plní zejména funkci patentového a známkového úřadu a provádí podle příslušných právních norem řízení o vynálezech, užitných vzorech, topografiích polovodičových výrobků, průmyslových vzorech, ochranných známkách, označeních původu a zeměpisných označeních. Dalšími orgány a organizacemi, které se zabývají prosazováním a ochranou duševního vlastnictví jsou Česká obchodní inspekce, Policie ČR, soudy a státní zastupitelství, celní úřady, Státní zemědělská a potravinářská inspekce a další subjekty. Do systému ochrany průmyslového vlastnictví patří rovněž profesní komory, Komora patentových zástupců (www.patzastupci.cz) a Česká advokátní komora (www.advokatni-komora.cz), jejichž členové jsou připraveni každému původci či přihlašovatelovi pomoci v záležitostech ochrany průmyslového vlastnictví a zastupovat je v řízení jak v České republice, tak v zahraničí. Česká republika je členskou zemí všech významných mezinárodních dohod v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví. Je členem a spolupracuje zejména se Světovou organizací duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization; dále WIPO), Evropskou patentovou organizací (European Patent Organization; dále EPO) a Úřadem pro harmonizaci ve vnitřním trhu (Office for Harmonization in the Internal Market; dále OHIM). Pro podnikatele toto členství přináší výhody především v tom, že si mohou zajistit ochranu svého řešení nebo označení ve více zemích, ve kterých

¹⁶ KNAP, K., OPLTOVÁ, M., KŘÍŽ, J., RŮŽIČKA, M.: Práva k nehmotným statkům, str. 22 a násl., CODEX, Praha 1994.

chtějí prosazovat své obchodní a jiné zájmy, zjednodušeným způsobem, prostřednictvím jediné přihlášky podané v České republice. Kromě toho mezinárodní spolupráce přináší i sjednocování postupů v řízení o přihláškách a další výhody.¹⁷

1.4 Dějiny práva duševního vlastnictví

Během 90. let minulého století došlo v České republice k podstatné přestavbě celého systému ochrany práv k duševnímu vlastnictví. V roce 1990 byl přijat nový zákon o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích (tzv. patentový zákon). Tento zákon upravil mimo jiné podmínky patentovatelnosti vynálezu a dobu a účinky ochrany ve shodě s analogickými zákonnými normami zemí Evropské unie. Podobně nový zákon o ochranných známkách z roku 1995 odstranil překážky v nakládání s ochrannými známkami. Ochranu topografiím polovodičových výrobků a užitným vzorům Česká republika poskytuje od roku 1991, resp. od roku 1992. Legislativní modernizace českého právního řádu v oblasti duševního vlastnictví byla završena v roce 2000 novelizací patentového zákona, v němž byla zavedena tzv. dodatková ochranná osvědčení pro léčiva a pro výrobky na ochranu rostlin. V téže roce byl přijat nový zákon o průmyslových vzorech a zákon o ochraně biotechnologických vynálezů.¹⁸

Po roce 1990 byly navázány rovněž pracovní kontakty s Evropským patentovým úřadem a Evropskou patentovou organizací; v roce 2002 Česká republika přistoupila k Evropské patentové dohodě.¹⁹ Současný systém ochrany duševního vlastnictví v ČR již odpovídá požadavkům a pravidlům volného tržního hospodářství a je harmonizován rovněž s právem

Evropské unie. Kromě příslušných zákonných norem je tento systém tvořen i následujícími státními institucemi, které se problematikou ochrany duševních práv zabývají²⁰:

¹⁷ Příručka *Ochrana duševního vlastnictví*. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.

¹⁸ KOPECKÁ, S. *Ochrana průmyslového vlastnictví v České republice a v Evropské unii*. EURO INFO CENTRUM, BIC Plzeň – Podnikatelské inovační centrum, 2001, 24 str.

¹⁹ JENERÁL, E. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 2., doplněné vydání. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2007, 180 str.

²⁰ DOBIÁŠ, I. 2004. *Management duševního vlastnictví poznatků VaV*. S4P – Program IA ČR pro podporu využití badatelských poznatků v praxi. Řada R – výzkumné práce, č. 3, Inženýrská akademie ČR.

- Úřad průmyslového vlastnictví (ÚPV) zajišťuje rozhodování o poskytování ochrany na vynálezy, průmyslové vzory, užitné vzory, topografie polovodičových výrobků, ochranné známky a označení původu výrobků. Úřad rovněž vykonává činnosti podle předpisů o patentových zástupcích a vede ústřední fond patentové literatury. Úřad průmyslového vlastnictví tedy sám přímo nezajišťuje právní ochranu předmětů průmyslového vlastnictví, ale o této ochraně rozhoduje na základě podaných návrhů či žádostí.
- Ministerstvo kultury a jím delegovaní kolektivní správci (Ochranný svaz autorský OSA, Divadelní a literární agentura DILIA aj.) mají v gesci ochranu autorských děl a dalších předmětů spadajících do působnosti autorského zákona (zákon č. 121/200 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů). Tyto organizace se starají o ochranu práv autorů a dalších oprávněných subjektů. Mezi další orgány a organizace, které se zabývají ochranou duševního a průmyslového vlastnictví, patří zejména Česká obchodní inspekce, celní úřady, Policie ČR, soudy, státní zastupitelství a Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Do systému ochrany duševního vlastnictví rovněž patří Komora patentových zástupců, Česká advokátní komora a jednotlivé profesní komory.

Σ

Duševní vlastnictví v širším smyslu slova představuje souhrn práv k vynálezům, průmyslovým vzorům, ochranným známkám, obchodním firmám a obchodním jménům, k vědeckým objevům, práva na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké, čímž jsou míněna práva k obchodnímu tajemství, know-how, zlepšovacím návrhům, odrůdám rostlin, topografiím polovodičů, označením původu a zeměpisným označením, tedy k nehmotným statkům v oblasti duševní činnosti, které spadají do průmyslového vlastnictví nebo do duševního vlastnictví v užším smyslu. Duševní vlastnictví je právní a ekonomickou abstrakcí, která je tvořena souhrnem různých objektivně (smysly vnímatelně) vyjádřených nehmotných předmětů, které nejsou věcmi v našem dnešním právním smyslu, ani nejsou právy samými, ale jako nehmotné majetkové hodnoty jsou způsobilé být samostatnými předměty právních a ekonomických vztahů. Systém právní ochrany duševního vlastnictví v České republice je plně v souladu s principy tržního hospodářství a je harmonizován s právem EU. Ochranu předmětů spadajících pod průmyslová práva zajišťuje především Úřad průmyslového vlastnictví (dále ÚPV, Úřad), který plní zejména funkci patentového a známkového úřadu a provádí podle příslušných právních norem řízení o vynálezech, užitných vzorech, topografiích polovodičových výrobků, průmyslových vzorech, ochranných známkách, označeních původu a zeměpisných označeních.

1. Vysvětlete pojmy: autorské dílo, autorská práva, průmyslové právo, průmyslové vlastnictví, duševní vlastnictví, práva k duševnímu vlastnictví?
2. Jaký je rozdíl mezi duševním a průmyslovým vlastnictvím?

Literatura k tématu:

- [1] BOHÁČEK, Martin a Ladislav JAKL. *Právo duševního vlastnictví*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0463-4.
- [2] DOBIÁŠ, I. 2008. *Vádemékum komercializace poznatků výzkumu a vývoje*. Czech Knowledge Transfer Office při Inženýrské akademii ČR a Svaz průmyslu a dopravy ČR, 75 str.
- [3] HÁK, J. 2008. Potřebujeme definici pojmu průmyslové vlastnictví? *Průmyslové vlastnictví*, č. 4/2008, str. 109–115.
- [4] JENERÁL, Emil. *Mezinárodní úmluvy v patentovém právu*. 3., dopl. vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2009. ISBN isbn978-80-7282-083-2.
- [5] KNAP, K., OPLTOVÁ, M., KRÍŽ, J., RŮŽIČKA, M.: *Práva k nehmotným statkům*. Praha: Codex, 1994. ISBN 80-901-1853-4.
- [6] KOPECKÁ, S. 2001. *Ochrana průmyslového vlastnictví v České republice a v Evropské unii*. EURO INFO CENTRUM, BIC Plzeň – Podnikatelské inovační centrum, 24 str.
- [7] LÉVY, R., SANDER, T., BOECKH, Y., HERMA, D., REGIERER, C. 2006. *Intellectual Property Management: A Guide for Scientists, Engineers, Financiers, and Managers*. New York and London: Wiley and Sons, 188 str.
- [8] MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva*. Praha: Linde, 1995. ISBN 80-85647-62-1.
- [9] Příručka *Ochrana duševního vlastnictví*. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky, 16 str.
- [10] SULLIVAN, P. H. 2000. *Value-Driven Intellectual Capital: How to convert intangible CORPORATE assets into market value*. New York and London: Wiley and Sons; Junghaus, C., A.
- [11] ŠPINDLER, Karel. *Výkladový slovník z oblasti průmyslového a duševního vlastnictví*. Praha: LexisNexis CZ, 2007. Slovníky LexisNexis. ISBN 978-80-86920-19-1.
- [12] TÝČ, Vladimír. *Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě*. Praha: Linde, 1997. Vysokoškolské právní učebnice. ISBN 80-7201-102-2.
- [13] TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

Kapitola 2

Výkon práv duševního vlastnictví

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat pojmy licence a licenční smlouva
- vysvětlit co znamená zastavení duševního vlastnictví
- charakterizovat výlučné licence a nevýlučné licence

Klíčová slova:

licence, licenční smlouva, výlučné licence, nevýlučné licence, podlicence

Možnosti výkon práv duševního vlastnictví

- Vlastníkům výkon pro sebe
- Převod duševního vlastnictví (zcizení)
- Zastavení duševního vlastnictví
- Licenční užívání duševního vlastnictví
- Licenční užívání duševního vlastnictví s následným převodem - finanční leasing

2.1 Zastavení duševního vlastnictví

Předmětem právních vztahů mohou být nejen hmotné věci a práva, ale i právem chráněné předměty průmyslového vlastnictví (s výjimkou označení původu), za předpokladu, že lze jejich hodnotu vyjádřit v penězích. Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který jí odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zástavy bez souhlasu či dokonce proti vůli jejího vlastníka. Nutno si uvědomit, že zástavní právo přechází i na kteréhokoliv dalšího vlastníka dané věci.

V případě, že vlastník průmyslového práva chce toto právo učinit předmětem zástavy, musí tedy požádat znalce, o stanovení peněžní hodnoty daného průmyslového práva. Oceňování předmětů průmyslového vlastnictví se provádí na základě zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o oceňování majetku. Průmyslová práva se zpravidla oceňují výnosovým způsobem, na základě licenční analogie, a to jako součet diskontovaných budoucích ročních čistých výnosů vyplývajících z užívání těchto předmětů, u vynálezů, užitných vzorů a průmyslových vzorů po dobu nejdéle pěti let a u ochranných známek nejdéle po dobu deseti let. Zástava se uskuteční na základě zástavní smlouvy uzavřené mezi zástavním věřitelem a zástavcem. Zástavní smlouva se zapisuje do rejstříku vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví.²¹

²¹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví. 2.*, dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

2.2 Pojem licence a licenční smlouva

Nový občanský zákoník přinesl jednotnou právní úpravu, byť s jistými specifiky. Ustanovení §§ 46–57 autorského zákona byla zrušena a licenční smlouva je nyní upravena v §§ 2358–2389 občanského zákoníku.

Pod samotným pojmem „**licence**“, odvozeného od latinského slova „*licentia*“, znamenajícího dovolení, povolení nebo svolení něco vykonávat, provozovat, zajišťovat apod., se zejména v zahraničním obchodě obecně rozumí zvláštní povolení vydávaná příslušnými orgány nebo úřady potřebná k provozování některých činností, jako vývozu či dovozu určitých druhů zboží, k prodeji alkoholických nápojů, tabákových výrobků, jedovatých látek apod. V oblasti duševního vlastnictví je pojem „*licence*“ zcela běžný při nakládání chráněnými průmyslovými

právy a výrobně technickými poznatky, znalostmi a zkušenostmi (*know-how*); licence zde znamená povolení udělené k využívání takového chráněného nebo utajovaného technického nebo technologického řešení (*know-how*) za úhradu sjednanou v příslušné licenční smlouvě. Zbývá ještě uvést, že v právní teorii většiny zemí (mezi nimi i ČR) je licenční smlouva tradičně a často označována za tzv. smlouvu *sui generis* (svého druhu) vzhledem k tomu, že v ní sice převažují znaky a prvky smlouvy nájemní, avšak nepostrádá ani významné znaky smlouvy kupní aj. Proto bývá teorií i praxí řazena mezi tzv. smlouvy **inominátní** neboli nepojmenované.²²

Licenční smlouva

U licenční smlouvy jde na rozdíl od smlouvy o dílo o svolení k užití již existujícího díla. Není tedy rozhodné, kdy bylo dílo vytvořeno, za jakých okolností, kdo k tomu dal popud. Zatímco ve smlouvě o dílo je třeba jasně vymezit vlastnosti díla, které má být nově vytvořeno, u licenční smlouvy jsou vlastnosti již dány, jelikož dílo již existuje. Nabyvatel licence je tedy se stavem díla seznámen, resp. se to předpokládá. Licenční smlouvou se pouze poskytuje svolení k užívání díla, ať již jednorázovému, či opakovanému. Vzhledem k nepřevoditelnosti práv autorských (jak osobnostních, tak majetkových) je licence jediným způsobem, jak může autor (nebo výkonný umělec) svými právy disponovat. I pokud autor poskytne nabyvateli licence výhradní licenci nijak neomezenou co do rozsahu

¹ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

i času pro všechny způsoby užití (v praxi se hovoří o tzv. výkupu práv), zůstává autorem a byť sám nemůže s dílem nijak disponovat, svá autorská práva nepřevodí.²³

2.2.1 Klasifikace licencí

Základní dělení licenčních smluv a jejich druhy²⁴

- **Aktivní licence** (export license, někdy též license sale agreement) má českého poskytovatele a nabyvatel sídlí v zahraničí. Někdy bývají též nazývány exportními licencemi.
- **Pasivní licence** (import license, někdy též license purchase agreement) má tuzemského nabyvatele a poskytovatel má sídlo v zahraničí. Někdy jsou též nazývány licencemi importními.

Podle předmětu licence rozeznáváme:

- **licence patentové** (patent license), jejichž předmětem je poskytnutí práva využívat platný patent buď v zemi nabyvatele, nebo v zemích, kam nabyvatel licence hodlá licenční výrobek vyvážet;
- **licence známkové** (trade-mark license nebo i trademark license), jejichž předmětem je využití ochranných známek;
- **licence vzorové** (industrial design license na průmyslový vzor nebo utility design license na užitný vzor), jejichž předmětem je průmyslový nebo užitný vzor;
- **licence na know-how** (někdy zvané i know-how license), jejichž předmětem je poskytnutí nechráněných výrobně-technických poznatků, znalostí či zkušeností. Předání příslušných výrobně-technických poznatků je předpokladem a zárukou dokonalého osvojení prakticky každé licenční výroby, a proto velká většina licenčních smluv všech typů uzavíraných v dnešní době obsahuje v nějaké míře příslušné know-how. Tato licence je též nazývána nepravou licencí;
- **sdrúžená licence** (package license) je smlouva, kterou se uděluje povolení k užití několika nehmotných statků či průmyslových práv najednou, tj. v rámci jedné smlouvy. Většinou bývá mezi nimi vnitřní spojitost či návaznost, neboť se vzájemně doplňují. V případech, kdy spolu však vzájemně přímo nesouvisejí a v jedné smlouvě tak došlo ke spojení několika různých licenčních vztahů, bývá z praktických důvodů odpovědnost stran pro každý konkrétní licenční vztah sjednána a stanovena samostatně. Je třeba však upozornit na určité nebezpečí, že po-

²³ BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana de KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016. ISBN 978-80-87956-29-8.

²⁴ KUBÍČEK, Jaromír a Pavel SVAČINA. *Průmyslová práva a nehmotné statky, jejich licenční využití a oceňování: příručka pro praxi vědecko-výzkumných pracovníků*. Praha: Technologické centrum AV ČR, 2006. ISBN 80-86794-18-0

skytnutím sdružené licence (zvané též hromadné nebo svazové) může dojít k porušení kartelových zákonů, zejména je-li soubor patentů a ostatních nehmotných statků (intangibles) poskytovatele vnučován nabyvateli proti jeho svobodné vůli. K případům nejvýznamnějších porušení kartelových dohod dochází zpravidla tam, kde poskytovatel zaujímá dominantní nebo dokonce monopolní postavení na trhu a jeho jednání představuje zneužití tohoto jeho postavení, které se projevuje typicky tím, že negociačním partnerům jsou jeho jednostranně výhodné smluvní podmínky prezentovány jasně ultimativním způsobem. Možné kolizi s antitrustovým právem se proto strany snaží vyhnout či předejít tím, že nabyvatel prohlásí, že k této transakci došlo na základě jeho svobodného rozhodnutí a výběru jednotlivých licencí, s ohledem na výhodnost celé této obchodní operace pro nabyvatele;

- **licence smíšené** (combined license) jsou kombinací výše uvedených druhů licencí, umožňující využívat společně chráněná práva a nechráněné skutečnosti, zejména know-how, a jsou dnes nejčastějším a nejobvyklejším typem licencí. Ve velké většině případů jsou tyto smlouvy spojeny též s dovozem strojů a zařízení, komponentů a surovin potřebných pro zamýšlenou licenční výrobu, přičemž tyto dovozy bývají zpravidla upraveny samostatnou smlouvou uzavřenou ve vazbě na smlouvu licenční;
- **křížové licence** (cross-license nebo cross-licensing agreement) neboli tzv. vzájemně bezplatné licence, jsou taková ujednání, na jejichž základě si smluvní strany vzájemně vyměňují práva k využití svých vynálezů chráněných patenty, a to zpravidla bezúplatně;
- **technologické licence** (know-how license) jsou licence, jejichž předmětem je poskytnutí know-how chráněného pouze jeho důsledným utajováním. Sem patří i významná poskytnutí nejrůznějších tzv. velkých technologických licencí na know-how, umožňujících zavedení a provozování velkých výrobních procesů (například na výrobu určitého druhu piva nebo v hutní a sklářské výrobě a dalších);
- **výrobkové licence** (product license), jejich předmětem je výrobek určený k prodeji samostatně nebo jako kompletační díl jiného finálního výrobku;
- **výrobní licence** (podle toho, jde-li o využití patentů či know-how: patent license to produce nebo know-how license to produce, někdy též production license) jsou případy, kdy na základě licenční smlouvy a podle předané technické dokumentace a know-how poskytovatele vyrábí nabyvatel licenční výrobek, který dodává výhradně poskytovateli licence, který jej použije ve vlastní výrobě k dokončení stroje nebo celého strojního zařízení. U výrobních licencí proto nepřichází odbyt licenčních výrobků jiným odběratelům, než je poskytovatel licence, prakticky v úvahu. Výjimkou mohou být případné dodávky na filiálky poskytovatele v zemi výroby nebo vývozy výrobku do jiných zemí, které ale určí odběratelům poskytovatel;
- **mlčky poskytnutá licence** (implied license), která je možná podle angloamerického práva na základě implicitního souhlasu poskytovatele, popř. na základě jeho konkludentního jednání. Tímto jednáním se rozumí projev vůle učiněný jiným způsobem než výslovným souhlasem

s poskytnutím licence. Podle českého práva se však k platnosti takového smluvně právního úkonu vždy vyžaduje projev vůle příslušné smluvní strany.

Podle rozsahu práv, která jsou předmětem licence:

- **výlučné licence** (exclusive license), přičemž výlučnost se může týkat rozsahu oprávnění využívat smluvní práva sám nebo smluvních území, a to výrobních a vývozních pro export smluvního licenčního výrobku. Tyto licence více omezují původně výlučná (exkluzivní) práva poskytovatele;
- **nevýlučné licence** (non-exclusive license), které méně omezují původně výlučná práva poskytovatele licence. Jde o případy, kdy poskytovatel uzavírá s nabyvatelem nevýlučnou licenční smlouvu, tzn., že si ponechává oprávnění uzavírat obdobné (nevýlučné) licenční dohody i s dalšími výrobci nebo zájemci, zpravidla ve třetích zemích, avšak může tak učinit i v téže zemi, pro kterou již nevýlučnou licenci poskytl původnímu nabyvateli. Sám poskytovatel se také zpravidla nezdělává, na rozdíl od licence výlučné, výroby předmětu licence *vedle* nabyvatele. Nevýlučnému nabyvateli licence také licenční smlouva obvykle zakazuje poskytování **sublicencí**. Nevýlučnou licenci též nazýváme **licencí jednoduchou**.

2.2.2 Další právní úkony

Poskytnutí oprávnění třetí osobě (podlicence/sublicence)

Je-li tak sjednáno v licenční smlouvě, může nabyvatel oprávnění tvořící součást licence zcela nebo zčásti poskytnout třetí osobě (PODLICENCE). Nabyvatel může licenci POSTOUPIT pouze s písemným souhlasem autora;

Podlicence je dalším rozdílným prvkem ve srovnání s předchozí úpravou. Podle § 2363 o.z je možné poskytnout oprávnění tvořící součást licence zcela nebo z části třetí osobě, avšak pouze tehdy, bylo-li to ujednáno v licenční smlouvě. Stejně tak může podle § 2364 o. z. postoupit nabyvatel zcela nebo z části licenci třetí osobě jen se souhlasem poskytovatele. Tento souhlas vyžaduje písemnou formu.

Odměna

Doposud pokud nebyla stanovena cena, či alespoň způsob jejího určení (nebo výpočtu), byla taková smlouva stížena sankcí neplatnosti. Požadavek úplatnosti představoval nemožnost uzavření licenční smlouvy bezúplatně (např. jako dar). Možnost uzavřít licenční smlouvu bezúplatně je jednou z odlišností nové právní úpravy podle o. z. od původní úpravy podle obchodního zákoníku. Uvedená skutečnost vyplývá z § 2358 odst. 1 (druhá část věty) o. z. Zde je výslovně uvedeno, že, není-li uvedeno jinak, nabyvatel (licence) se zavazuje, poskytnout poskytovateli (licence) odměnu. S uvedeným

ustanovením souvisí (možná poněkud nelogicky duplicitně) § 2366 odst. 1 písm. b) o. z., podle kterého je smlouva platná, pokud si účastníci výslovně sjednají bezúplatnost. Sjednání odměny, nebo sjednání bezplatnosti je kogentním ustanovením, a uvedené ustanovení je obligatorní náležitostí smlouvy. Bez takového ujednání je smlouva neplatná.

Omezení licence

Licence může být omezena na jednotlivé způsoby užití díla; způsoby užití díla mohou být omezeny rozsahem, zejména co do množství, místa nebo času. Nestanoví-li smlouva, ke kterým jednotlivým způsobům užití díla nebo k jakému rozsahu užití se licence poskytuje, má se za to, že licence byla poskytnuta k takovým způsobům užití a v takovém rozsahu, jak to je nutné k dosažení účelu smlouvy.

Nestanoví-li smlouva nebo nevyplývá-li z jejího účelu jinak, má se za to, že územní rozsah licence je omezen na území České republiky, časový rozsah licence je omezen na dobu obvyklou u daného druhu díla a způsobu užití, nikoli však na dobu delší než jeden rok od poskytnutí licence, a má-li být dílo odevzdáno až po poskytnutí licence, tak od takového odevzdání, množstevní rozsah licence je omezen na množství, které je obvyklé u daného druhu díla a způsobu užití.

Odstoupení od smlouvy pro nečinnost nabyvatele

Nevyužívá-li nabyvatel výhradní licenci vůbec nebo využívá-li ji nedostatečně a jsou-li tím značně nepříznivě dotčeny oprávněné zájmy autora, může autor od smlouvy odstoupit. To neplatí v případě, že nevyužívání nebo nedostatečné využívání licence je způsobeno okolnostmi převážně spočívajícími na straně autora. Autor může z důvodů shora uvedených od smlouvy odstoupit teprve POTÉ, kdy nabyvatele vyzve, aby v přiměřené lhůtě od dojití výzvy licenci dostatečně využil, a nabyvatel oprávnění dostatečně nevyužije ani přes tuto výzvu. Na možnost odstoupení jako následek marného uplynutí přiměřené lhůty musí autor nabyvatele ve výzvě upozornit. Výzvy není třeba, jestliže využití oprávnění nabyvatelem není možné anebo jestliže nabyvatel prohlásí, že licenci nevyužije.

Nároky nabyvatele z titulu náhrady škody

Autor je povinen nahradit nabyvateli škodu odstoupením od smlouvy mu vzniklou, jestliže k tomu existují důvody zvláštního zřetele hodné. V úvahu se přitom vezmou zejména důvody, pro něž nabyvatel licenci dostatečně nevyužil. Nedošlo-li k využití licence vůbec, je autor povinen vrátit nabyvateli odměnu, kterou od něj přijal na základě smlouvy, od které odstoupil; došlo-li k využití licence pouze nedostatečně, je povinen vrátit odměnu sníženou o část, která s ohledem na poměr skutečného a smlouvou nebo zákonem stanoveného rozsahu využití licence připadá na skutečně využití.

Zánik licence

Zánikem právnické osoby, které byla udělena licence, přechází práva a povinnosti z licenční smlouvy na jejího právního nástupce. Licenční smlouva může takový přechod práv a povinností na právního nástupce vyloučit. Smrtí fyzické osoby, které byla udělena licence, přechází práva a povinnosti z licenční smlouvy na dědice, pokud to licenční smlouva připouští.

V oblasti duševního vlastnictví je pojem „licence“ zcela běžný při nakládání chráněnými průmyslovými právy a výrobně technickými poznatky, znalostmi a zkušenostmi (know-how); licence zde znamená povolení udělené k využívání takového chráněného nebo utajovaného technického nebo technologického řešení (know-how) za úhradu sjednanou v příslušné licenční smlouvě. Licenční smlouvou je smlouva, kterou jedna strana (poskytovatel licence) uděluje druhé straně (nabyvatel licence) povolení užívat ochranného práva v oboru průmyslového vlastnictví (zvl. patent, ochranná známka, průmyslový vzor), ale licenční smlouvy se často uzavírají i na tzv. know-how (nechráněné znalosti a zkušenosti výrobní, technické či technologické, nechráněné vynálezy, receptury, obchodní metody či zkušenosti, včetně konstrukční a technické dokumentace apod.), jejichž ochrana spočívá výlučně v jejich nezveřejnění a v důsledném utajování.

1. Definujte pojem licence a licenční smlouva!
2. Vysvětlete, co znamená zastavení duševního vlastnictví!
3. Charakterizujte výlučné licence a nevýlučné licence!

Literatura k tématu:

- [1] HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.
- [2] KUBÍČEK, Jaromír a Pavel SVAČINA. *Průmyslová práva a nehmotné statky, jejich licenční využití a oceňování: příručka pro praxi vědecko-výzkumných pracovníků*. Praha: Technologické centrum AV ČR, 2006. ISBN 80-86794-18-0.
- [3] BENEŠ, Marek, Karel ČADA, Zuzana de KORVER, Ladislav JAKL a Peter VOJČÍK. *Práva k duševnímu vlastnictví a jejich uplatňování*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016. ISBN 978-80-87956-29

Kapitola 3

Autorské právo

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat základné pojmy týkající se autorského zákona
- charakterizovat práva osobnostní a majetková
- vysvětlit co znamená volní užití díla

Klíčová slova:

Autorské dílo, souborné dílo, autor, spoluautor, práva osobnostní, práva majetková

3.1 Právní úprava, základní pojmy

Autorské právo sleduje od svého vzniku (počátkem 18. století) především dva cíle: chránit intelektuální i jiné investice tvůrců a tím podporovat tvůrčí činnost a zároveň přispívat k tomu, aby kulturní dědictví vznikající tvůrčí duševní činností jednotlivých tvůrců mohla využívat celá společnost, inspirovat se jím atp.

Autorské právo těchto cílů dosahuje tím, že na jedné straně **přiznává autorům** (a dalším nositelům práv) **výlučná práva** (de facto monopol) k jejich výtvorům, na druhé straně

stanoví **řadu výjimek a omezení** těchto práv, a to k poměrně přesně vymezeným účelům a za stanovených podmínek, a dále časově omezuje trvání těchto výlučných práv. Po uplynutí doby ochrany práv se dílo (záznam apod.) stává tzv. volným dílem (záznamem apod.) a kdokoli je může využívat bez souhlasu autora a bez placení odměn. I po uplynutí doby ochrany nicméně platí, že si nikdo nesmí osobovat autorství k takovému volnému dílu (nesmí se vydávat za jeho autora) a nesmí je užívat způsobem snižujícím jeho hodnotu.²⁵

Právní úprava

Autorské právo (v širokém slova smyslu, zahrnující jednak právo autora k autorskému dílu, jednak tzv. práva související s právem autorským, tj. zejména právo výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu, právo výrobce záznamu k jeho záznamu – zvukovému či zvukově obrazovému – a právo vysílatele k jeho vysílání) je **upraveno mezinárodními smlouvami a úmluvami, právem Evropské unie národními autorskými zákony**, popř. i prováděcími předpisy. Mezi nejvýznamnější autorskoprávní mezinárodní smlouvy patří **Bernská úmluva** o ochraně literárních a uměleckých děl z roku 1886, revidovaná v roce 1971 a označovaná někdy jako Revidovaná úmluva bernská, dále **Mezinárodní úmluva** o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací z roku 1961, označovaná někdy jako **Římská úmluva**, a dále dvě nejnovější mezinárodní smlouvy, přizpůsobující systém autorského práva novým digitálními technologiím, a to **Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví** o autorském právu z roku 1996 a Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech, také z roku 1996.²⁶

²⁵ FALADOVÁ, Adéla. *Autorské právo v praxi*. Praha: FCC Public, 2015. ISBN 978-80-865-3426-8.

²⁶ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

Národní právní úprava autorského práva v České republice je upravena v *zákoně č. 121/2000 Sb., o právu autorském o právech souvisejících s právem autorským* a o změně některých zákonů, v platném znění (dále jen autorský zákon nebo AZ). **Autorský zákon byl od roku 2000 již několikrát novelizován.**

Základní pojmy

Autorské dílo - je definováno v § 2 AZ, který stanoví, co je autorským dílem, popřípadě co je za autorské dílo považováno: *Autorským dílem je jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora vyjádřený v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.* (§ 2 odst. 1 AZ)

Autorský zákon uvádí demonstrativní (nevyčerpávající) seznam příkladů autorských děl – díla slovesná (vyjádřená řečí nebo písmem), díla hudební, dramatická či hudebně dramatická, díla choreografická a pantomimická, díla audiovizuální a kinematografická (např. videoklipy či filmová díla), díla výtvarná (malířská, sochařská, grafická apod.), díla architektonická a urbanistická, díla užitého umění a díla kartografická.

Autorský zákon dále stanoví (§2 odst. 2 AZ), které výtvořky jsou považovány za autorská díla, ačkoli v konkrétních případech nemusí tyto výtvořky splňovat podmínku jedinečného výtvořku. V jejich případě stačí, že jde o výtvořky původní, tj. vytvořené autorem (nikoli opsané, vygenerované počítačem apod.). Jde o počítačové programy, fotografie a databáze. Autorské dílo je chráněno jako celek, ale také i v jednotlivých částech a jednotlivých vývojových fázích, pokud splňují kritéria pro ochranu, zejména jedinečnost, popř. původnost (§ 2 odst. 3 AZ). Autorské dílo je chráněno v původní i ve zpracované podobě (§ 2 odst. 4 AZ).

Souborné dílo - soubor nezávislých děl nebo jiných prvků, který způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu splňuje zákonné podmínky pro to, aby mohl být považován za autorské dílo, příklady: sborník, jako je časopis, encyklopedie, pásmo, výstava, antologie.

Ochrana podle práva autorského se nevztahuje na:

- **úřední dílo** (právní předpis, opatření obecné povahy, rozhodnutí, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin), jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná úřední dokumentace, včetně úředního překladu takového díla, sněmovní a senátní publikace, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany
- **výtvořky tradiční lidové kultury**, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní; užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu

Autor (Autorství)

- Fyzická osoba, která dílo vytvořila (autorem, nemůže být právnická osoba)
- FO, jejíž pravé jméno je obvyklým způsobem uvedeno na díle nebo je u díla uvedeno v rejstříku předmětů ochrany vedeném příslušným kolektivním správcem (OSA, Intergram, Dilia), není-li prokázán opak. = ZÁKONNÁ DOMNĚNKA AUTORSTVÍ. (Toto platí i tehdy, je-li toto jméno pseudonymem, pokud autorem přijatý pseudonym nevzbuzuje pochybnosti o autorově totožnosti.)
- Pro to, aby se člověk mohl stát autorem, **nejsou** stanoveny **žádné podmínky** (věk, dosažené vzdělání, členství v uměleckém svazu apod.) Autorem proto může být **kdokoli**, počínaje dítětem a konče seniorem vyplňujícím si volný čas psaním, malováním atd. V případě **nezletilých dětí**, popř. **osob zbavených způsobilosti k právním úkonům**, je nutno vždy **posoudit**, kdo je zastupuje v případě **uzavírání licenčních smluv** k užití jejich autorských děl, je-li uzavření takové smlouvy k užití díla nezbytné.²⁷

Spoluautorství - jediné dílo, které vzniklo výsledkem společné tvůrčí duševní činnosti více FO (spoluautorem není ten, kdo poskytne odborně, technické nebo administrativní radu, dodá dokumentaci nebo dá podnět ke vzniku díla). Z právních úkonů týkajících se díla jsou oprávněni a povinni všichni spoluautoři společně a nerozdílně. O nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně (brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem). Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů před ohrožením nebo porušením může i jednotlivý spoluautor samostatně.

3.2 Vznik a obsah autorského práva

Autorské právo vzniká automaticky okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, tzn. okamžikem, kdy je zachyceno na papír či jiný nosič, předneseno slovně apod., takže je může vnímat i jiná osoba než sám autor (§ 9 odst. 1 AZ).

Ke vzniku ochrany není nutné splnit žádné formality, jako např. registraci apod. (jak je tomu v případě práv průmyslových, např. k ochranným známkám nebo k vynálezům apod.). Pro vznik ochrany není zapotřebí ani opatřovat dílo jakoukoli doložkou či výhradou, např. prohlášením – Všechna práva vyhrazena či známým céčkem v kroužku apod.

²⁷ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-671-5.

V této souvislosti je nutno zmínit ještě jednu důležitou věc. **Autorské dílo** bývá zpravidla vyjádřeno prostřednictvím určitého hmotného předmětu (např. na papíře, na digitálním nosiči, na plátně, prostřednictvím kamene či kovu atp.) a zcela běžně nastává situace, že vlastníkem tohoto hmotného předmětu (v autorskoprávní teorii označovaném jako hmotný substrát) je osoba odlišná od autora, popř. jeho dědice apod.

Tím, že někdo získá do vlastnictví věc, jejímž prostřednictvím je vyjádřeno autorské dílo (např. koupí knihu v knihkupectví či DVD s filmem, získá darem od autora originál uměleckého díla apod.), **nezískává tím i autorská práva** k autorskému dílu. Obdobně platí, že ten, kdo je vlastníkem materiálu, poskytnutého autorovi k vytvoření díla (papír, temperové barvy, dřevo **nestává se nositelem autorských práv** k dílu z takového materiálu vytvořeného.²⁸

Obsahem autorského práva jsou tzv. **práva osobnostní** (někdy označovaná jako práva morální) a **práva majetková** (§ 10 AZ). Zatímco **práva osobnostní zanikají** smrtí autora (s určitými výjimkami, viz dále), **práva majetková smrtí autora nezanikají a přecházejí** na jeho právní nástupce – **na dědice** (ze zákona nebo ze závěti), popř. na stát, jako tzv. odúmrtí, a trvají dále **ještě 70 let po smrti** autora (§ 27 odst. 1 AZ).

Bylo-li dílo vytvořeno jako dílo spoluautorů, počítá se doba trvání majetkových práv od smrti spoluautora, který ostatní přežil. Majetková práva k dílu anonymnímu a pseudonymnímu trvají **70 let** od oprávněného zveřejnění díla. *Je-li pravé jméno autora díla anonymního nebo pseudonymního obecně známo nebo se autor takového díla veřejně prohlásí (§ 7 odst. 2) v průběhu doby podle věty první, řídí se trvání majetkových práv k takovému dílu podle odstavce 1, a jde-li o dílo spoluautorů, i podle odstavce 2.*

U díla, u něhož není pro počítání doby trvání majetkových práv rozhodná smrt autora a které nebylo zveřejněno během 70 let od jeho vytvoření, majetková práva uplynutím této doby zanikají.

Doba trvání majetkových práv k dílu audiovizuálnímu se počítá od smrti poslední přeživší z následujících osob: režisér, autor scénáře, autor dialogů a skladatel hudby zvláště vytvořené pro užití v audiovizuálním díle.

Je-li pro počítání doby trvání majetkových práv rozhodné zveřejnění díla a dílo se zveřejňuje po určité době ve svazcích, dílech, na pokračování nebo v řadách, počítá se doba trvání majetkových práv pro každou takovou část díla samostatně.

Doba trvání majetkových práv se počítá vždy od prvního dne roku následujícího po roce, v němž došlo k události rozhodné pro její počítání.

²⁸ FALADOVÁ, Adéla. *Autorské právo v praxi*. Praha: FCC Public, 2015. ISBN 978-80-865-3426-8.

Dílo, u kterého uplynula doba trvání majetkových práv, může každý bez dalšího volně užit.

Pravá osobnostní

Autor má právo:

1. osobovat si autorství, včetně práva rozhodnout, zda a jakým způsobem má být jeho autorství uvedeno při zveřejnění a dalším užití jeho díla, je-li uvedení autorství při takovém užití obvyklé.
2. na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li autorský zákon jinak. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla.
3. na dohled nad plněním této povinnosti jinou osobou (autorský dohled), nevyplývá-li z povahy díla nebo jeho užití jinak, anebo nelze-li po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi výkon práva na autorský dohled umožnil.²⁹

Práva majetková

Majetkovými právy se rozumí:

- právo své dílo užit v původní nebo jím zpracované podobě či jinak změněné osobě, samostatně nebo v souboru anebo ve spojení s jiným dílem či prvky
- právo udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva (jiná osoba může dílo užit bez udělení takového oprávnění pouze v případech stanovených AutZ (=autorovi právo dílo užit nezaniká, jen je povinen strpět zásah do práva dílo užit v rozsahu licenční smlouvy)

Autor se jich nemůže vzdát, jsou nepřevoditelná a nelze je postihnout výkonem rozhodnutí (to neplatí pro pohledávky z takových majetkových práv vzniklé). Majetková práva jsou předmětem dědictví.

Právem dílo užit se rozumí dle AutZ:

- právo na pronájem originálu nebo rozmnoženiny díla
- právo na půjčování originálu nebo rozmnoženiny díla
- právo na vystavování originálu nebo rozmnoženiny díla
- právo na sdělování díla veřejnosti, zejména:
 1. právo na provozování díla živě nebo ze záznamu a právo na přenos provozování díla,

²⁹ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

2. právo na vysílání díla rozhlasem či televizí,
3. právo na přenos rozhlasového či televizního vysílání díla,
4. právo na provozování rozhlasového či televizního vysílání díla³⁰

Rozmnožování - rozmnožováním díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla nebo jeho části, a to jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě. Dílo se rozmnožuje zejména ve formě rozmnoženiny tiskové, fotografické, zvukové, obrazové nebo zvukově obrazové, stavbou architektonického díla nebo ve formě jiné trojrozměrné rozmnoženiny anebo ve formě elektronické zahrnující vyjádření analogové i digitální.

Rozšiřování - Rozšiřováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k originálu nebo k rozmnoženině díla, včetně jejich nabízení za tímto účelem.

Pronájem - Pronájemem originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu neurčitou.

Půjčování - Půjčováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla ve hmotné podobě zařízením přístupným veřejnosti nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu poskytnutím originálu nebo rozmnoženiny díla na dobu určitou.

Vystavování - Vystavováním originálu nebo rozmnoženiny díla se rozumí zpřístupňování díla v hmotné podobě umožněním shlédnutí nebo jiného vnímání originálu nebo rozmnoženiny díla, zejména díla výtvarného, díla fotografického, díla architektonického včetně díla urbanistického, díla užitého umění nebo díla kartografického.

Jiná majetková práva

Autorský zákon přiznává autorovi dále také tzv. jiná majetková práva. Jde především o právo na odměnu příslušející autorovi (a většině nositelů práv souvisejících s právem autorským) v souvislosti s rozmnožováním autorských děl pro osobní, resp. vlastní vnitřní potřebu (§ 25 AZ, příloha k AZ a vyhláška č. 488/2006 Sb., ve znění vyhlášky č. 408/2008 Sb.) a právo na odměnu příslušející autorovi při opětovném prodeji originálu uměleckého díla (typicky např. díla výtvarného – malířského či sochařského apod.).

³⁰ FALADOVÁ, Adéla. *Autorské právo v praxi*. Praha: FCC Public, 2015. ISBN 978-80-865-3426-8.

3.3 Omezení práva autorského

Jsou dovolena jen ve zvláštních případech stanovených v AutZ. Práva nesmějí být vykládána způsobem, který by narušoval běžný výkon práv autorských a který by byl neospravedlnitelně na újmu oprávněným zájmům autora.³¹

Volná užití - za užití díla podle autorského zákona se nepovažuje užití pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, nestanoví-li autorský zákon jinak. Do práva autorského tak nezasahuje ten, kdo pro svou osobní potřebu zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla.

Do práva autorského nezasahuje

- a) fyzická osoba, která pro svou osobní potřebu,
- b) právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která pro svou vlastní vnitřní potřebu,
- c) ten, kdo na objednávku pro osobní potřebu fyzické osoby,
- d) ten, kdo na objednávku pro vlastní vnitřní potřebu právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby
- e) zhotoví tiskovou rozmnoženinu díla na papír nebo podobný podklad fotografickou technikou nebo jiným postupem s podobnými účinky, s výjimkou případu, kdy jde o vydaný notový záznam díla hudebního či hudebně dramatického, a v případech vyžadovaných zákonem řádně a včas platí odměnu.

Bezúplatné zákonné licence - citace

Do práva autorského nezasahuje ten, kdo

- a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle,
- b) užije výňatky z díla nebo drobná celá díla pro účely kritiky nebo recenze vztahující se k takovému dílu, vědecké či odborné tvorby a takové užití bude v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu vyžadovaném konkrétním účelem,
- c) užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu; vždy je však nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.

³¹ Dle autorského zákona

Propagace výstavy uměleckých děl a jejich prodeje - do práva autorského nezasahuje ten, kdo za účelem propagace výstavy nebo prodeje originálů či rozmnoženin uměleckých děl taková díla užije v rozsahu nezbytném pro propagaci takové akce, s výjimkou jakéhokoliv jiného užití k přímému nebo nepřímému hospodářskému nebo obchodnímu prospěchu. Je-li to obvyklé, je nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.

V souladu s výše uvedeným odstavcem lze katalog vystavených děl dále užít.

Užití díla umístěného na veřejném prostranství - do práva autorského nezasahuje ten, kdo kresbou, malbou nebo grafikou, fotografií nebo filmem nebo jinak zaznamená nebo vyjádří dílo, které je trvale umístěno na náměstí, ulici, v parku, na veřejných cestách nebo na jiném veřejném prostranství; do autorského práva nezasahuje ani ten, kdo takto vyjádřené, zachycené nebo zaznamenané dílo dále užije. Je-li to možné, je nutno uvést jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a umístění.

Úřední a zpravodajská licence - do práva autorského nezasahuje ten, kdo užije v odůvodněné míře dílo na základě zákona pro účely veřejné bezpečnosti, pro soudní nebo správní řízení nebo k jinému úřednímu účelu nebo pro parlamentní jednání a pořízení zápisu o něm.

Užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního

- a) do práva autorského nezasahuje ten, kdo nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu užije dílo při občanských či náboženských obřadech nebo při úředních akcích pořádaných orgány veřejné správy.
- b) Do práva autorského nezasahuje ten, kdo nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu užije dílo při školních představeních, v nichž účinkují výlučně žáci, studenti nebo učitelé školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- c) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

Autorské právo (v širokém slova smyslu, zahrnující jednak právo autora k autorskému dílu, jednak tzv. práva související s právem autorským, tj. zejména právo výkonného umělce k jeho uměleckému výkonu, právo výrobce záznamu k jeho záznamu – zvukovému či zvukově obrazovému – a právo vysílatele k jeho vysílání). Autorským dílem je jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora vyjádřený v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Autor je fyzická osoba, která dílo vytvořila. Autorské právo vzniká automaticky okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, tzn. okamžikem, kdy je zachyceno na papír či jiný nosič, předneseno slovně apod., takže je může vnímat i jiná osoba než sám autor. Ke vzniku ochrany není nutné splnit žádné formality, jako např. registraci apod. Obsahem autorského práva jsou tzv. práva osobnostní (někdy označovaná jako práva morální) a práva majetková.

1. Definujte následující pojmy: autorské dílo, autorství, spoluautorství, souborné dílo!
2. Charakterizujte osobnostní a majetková práva!
3. Jakým způsobem vzniká autorské právo?
4. Co znamená užít autorské dílo?

Literatura k tématu:

- [1] FALADOVÁ, Adéla. *Autorské právo v praxi*. Praha: FCC Public, 2015. ISBN 978-80-865-3426-8.
- [2] CHALOUPKOVÁ, Helena. *Autorský zákon: komentář*. 5. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-671-5.
- [3] SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.
- [4] Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- [5] TELEC, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 9788071796084.

Kapitola 4

Autorské právo a práva související, kolektivní správa práv, díla zaměstnanecká a kolektivní

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat pojem kolektivní správy
- vysvětlit co znamená kolektivní správa
- charakterizovat zaměstnanecká a kolektivní dílo

Klíčová slova:

Kolektivní správa, zaměstnanecké dílo, kolektivní dílo, školní dílo, dílo vytvořené na objednávku, soutěžní dílo

4.1 Pojem kolektivní správy

Kolektivní správou rozumíme zastupování většího počtu osob, jimž přísluší nebo které jsou oprávněny vykonávat autorské právo nebo právo související s právem autorským, k jejich společnému prospěchu. Podstatné je, že zastupování směřuje ke společnému prospěchu všech zastupovaných. Esenciálním znakem kolektivní správy je tak nejen to, že zastupován je větší počet osob (to samo o sobě ještě není kolektivní správa, např. advokát rovněž zastupuje větší počet osob, které jsou často v podobném právním postavení), nýbrž že všechny zastupované osoby jsou zastupovány jako kolektiv a při zastupování se přihlíží ke společným zájmům všech zastupovaných osob jako kolektivu. Kolektivní správa se tradičně uplatňuje zejména u těch práv, jejichž individuální výkon jednotlivými autory, resp. jinými nositeli práva by byl neefektivní nebo přímo nemožný vzhledem k vysoké četnosti užití práv různými uživateli. Jedná se typicky o práva na sdělování díla veřejnosti (zejména veřejné nedivadelní provozování díla, tj. např. šíření díla rozhlasem nebo televizí), právo na rozmnožování díla zejména prostřednictvím zvukových nebo obrazových záznamů, tj. zhotovování a prodej rozmnoženin díla, tzv. právo na slušné vypořádání (*droit de suite*) autorů výtvarných děl a právo.³²

V platném českém právu je kolektivní správa autorských práv upravena zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, a to v hlavě IV jeho části I., §§ 95 až 104.

Kolektivní správu může vykonávat jen ten, kdo získal příslušné oprávnění k výkonu kolektivní správy. Takové oprávnění může získat pouze právnická osoba, která má sídlo v České republice a která přímo či nepřímo sdružuje nositele práv, které při kolektivní správě zastupuje.

Kolektivní správa³³ je činnost vykonávaná soustavně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, avšak není podnikáním, tedy není to činnost vykonávaná za účelem dosažení zisku. Nejedná se ani o živnost. Kolektivní správu kolektivní správce musí vykonávat jako hlavní předmět činnosti. Zastupováním při výkonu jím kolektivně spravovaných práv může kolektivní správce pověřit jinou osobu jen v zákonem taxativně vymezených případech. Je tomu tak tehdy, jde-li o zahraniční osobu, která podle práva jiného státu oprávněně vykonává na území takového státu kolektivní správu pro táz práva, a pokud jde o dílo, i pro táz druh díla, jde-li o výkon kolektivní správy v takovém státě (tj.

³² FALADOVÁ, Adéla. *Autorské právo v praxi*. Praha: FCC Public, 2015. ISBN 978-80-865-3426-8.

³³ SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.

v zahraničí), nebo je-li pověřenou osobou (jiný) tuzemský kolektivní správce, který je rovněž oprávněn k výkonu kolektivní správy, sleduje-li se tím účelný výkon kolektivní správy. Smlouvy o takovém pověření vyžadují ke své platnosti písemnou formu.

4.2 Zaměstnanecké dílo a kolektivní dílo

Podstatné je, zda vytváření autorských děl obecně, ale častěji určitého specifického druhu, je součástí pracovní náplně zaměstnance (buď přímo v pracovní smlouvě či v příloze k pracovní smlouvě apod.). Pokud není, pak jakékoli dílo vytvořené zaměstnancem bude běžné autorské dílo, k němuž si autor vykonává práva sám, a kdokoli, včetně jeho zaměstnavatele, je bude chtít užít, bude muset s autorem uzavřít licenční smlouvu (nepůjde-li o některý z případů, kdy lze dílo užít i bez souhlasu autora).³⁴

Není-li sjednáno jinak, zaměstnavatel vykonává svým jménem a na svůj účet autorova majetková práva k dílu, které autor vytvořil ke splnění svých povinností vyplývajících z pracovněprávního či služebního vztahu k zaměstnavateli nebo z pracovního vztahu mezi družstvem a jeho členem (zaměstnanecké dílo). Zaměstnavatel může právo výkonu podle tohoto odstavce postoupit třetí osobě pouze se svolením autora, ledaže se tak děje při prodeji podniku nebo jeho části.

Smrtí (FO) nebo zánikem (PO) zaměstnavatele, který byl oprávněn vykonávat majetková práva k zaměstnaneckému dílu a který nemá právního nástupce, nabývá oprávnění k výkonu těchto práv autor. Nevykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu vůbec nebo je vykonává nedostatečně, má autor právo požadovat, aby mu zaměstnavatel za obvyklých podmínek udělil licenci, ledaže existuje na straně zaměstnavatele závažný důvod k jejímu odmítnutí. Autorova osobnostní práva k zaměstnaneckému dílu zůstávají nedotčena. Vykonává-li zaměstnavatel majetková práva k zaměstnaneckému dílu, má se za to, že autor svolil ke zveřejnění, úpravám, zpracování včetně překladu, spojení s jiným dílem, zařazení do díla souborného, jakož i k tomu, aby uváděl zaměstnanecké dílo na veřejnost pod svým jménem, ledaže je sjednáno jinak.

Není-li sjednáno jinak, má se za to, že autor udělil zaměstnavateli svolení k dokončení svého nehotového zaměstnaneckého díla pro případ, že bude přes výzvu k dodatečnému plnění v prodlení

³⁴ FALADOVÁ, Adéla. *Autorské právo v praxi*. Praha: FCC Public, 2015. ISBN 978-80-865-3426-8.

s vytvořením zaměstnaneckého díla, anebo zanikne-li jeho závazek dokončit takové dílo smrtí nebo pro nemožnost plnění.

Není-li sjednáno jinak, má autor zaměstnaneckého díla vůči zaměstnavateli právo na přiměřenou dodatečnou odměnu, jestliže se mzda nebo jiná odměna vyplacená autorovi zaměstnavatelem dostane do zjevného nepoměru k zisku z využití práv k zaměstnaneckému dílu a významu takového díla pro dosažení takového zisku; toto ustanovení se nepoužije na díla uvedená v odstavci 7, ať jsou díly zaměstnaneckými, či se za ně považují, ledaže je sjednáno jinak.

Počítačové programy a databáze, jakož i kartografická díla, která nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele.

Zanikne-li pracovněprávní vztah z důvodu zániku zaměstnavatele (bez právního nástupce), vrací se práva zpět k autorovi a ten si je nadále vykonává sám. Zanikne-li pracovněprávní vztah, ať už dohodou, výpovědí či smrtí zaměstnance, vykonává práva k dílu i nadále zaměstnavatel. (§ 58 odst. 8 AZ)

Kolektivní dílo

Kolektivním dílem je dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití. Kolektivní díla se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Dílo audiovizuální a díla audiovizuálně užitá nejsou dílem kolektivním.

Školní dílo

Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla. Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez závažného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. (viz § 35 odst. 3 AutZ)

Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení. Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výtěžku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výtěžku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla.

Dílo vytvořené na objednávku a soutěžní dílo

Je-li dílo autorem vytvořené na základě smlouvy o dílo (dílo vytvořené na objednávku), platí, že autor poskytl licenci k účelu vyplývajícímu ze smlouvy, není-li stanoveno jinak. K užití díla nad rámec takového účelu je objednatel oprávněn pouze na základě licenční smlouvy, nevyplývá-li z tohoto zákona jinak. Není-li sjednáno jinak, autor může dílo vytvořené na objednávku užít a poskytnout licenci jinému, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy objednatele. Shora uvedené platí obdobně pro dílo vytvořené autorem jako soutěžícím ve veřejné soutěži (soutěžní dílo).

Dílo audiovizuální

Audiovizuálním dílem je dílo vytvořené uspořádáním děl audiovizuálně užitých, ať již zpracovaných, či nezpracovaných, které sestává z řady zaznamenaných spolu souvisejících obrazů, vyvolávajících dojem pohybu, ať již doprovázených zvukem, či nikoli, vnímatelných zrakem, a jsou-li doprovázeny zvukem, vnímatelných i sluchem. Zpracovat dílo a zařadit je do díla audiovizuálního lze jen se svolením autora.

Σ

Pokud vytváření autorských děl je součástí pracovní náplně zaměstnance jedná se o zaměstnanecké dílo. Pokud není, pak jakékoli dílo vytvořené zaměstnancem bude běžné autorské dílo, k němuž si autor vykonává práva sám. Kolektivním dílem je dílo, na jehož tvorbě se podílí více autorů, které je vytvářeno z podnětu a pod vedením fyzické nebo právnické osoby a uváděno na veřejnost pod jejím jménem, přičemž příspěvky zahrnuté do takového díla nejsou schopny samostatného užití. Kolektivní správou rozumíme zastupování většího počtu osob, jimž přísluší nebo které jsou oprávněny vykonávat autorské právo nebo právo související s právem autorským, k jejich společnému prospěchu. Kolektivní správa se tradičně uplatňuje zejména u těch práv, jejichž individuální výkon jednotlivými autory, resp. jinými nositeli práva by byl neefektivní ne-li přímo nemožný vzhledem k vysoké četnosti užití práv různými uživateli. Jedná se typicky o práva na sdělování díla veřejnosti.

?

1. Definujte pojem kolektivní správce!
2. Charakterizujte pojem zaměstnanecké dílo!
3. Vysvětlete pojem dílo vytvořené na objednávku!

Literatura k tématu:

- [1] FALADOVÁ, Adéla. *Autorské právo v praxi*. Praha: FCC Public, 2015. ISBN 978-80-865-3426-8.
- [2] SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.
- [3] Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Kapitola 5

Právo duševního vlastnictví v informační společnosti, ochrana počítačových programů a databází

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat pojmy: data, informace, počítačový program
- definovat pojem počítačový program dle AutZ
- charakterizovat databáze dle AutZ

Klíčová slova:

Data, informace, počítačový program, databáze

Smyslem autorskoprávní úpravy obecně je poskytnout ochranu výsledkům jedinečné tvůrčí činnosti člověka vyjádřeným v objektivně vnímatelné podobě (tj. autorským dílům). Tato ochrana se projevuje v podobě přiznání řady nepřevoditelných majetkových a osobnostních práv autorovi díla. Počítačové programy jsou specifickými výtvoři činnosti člověka, které zvláště v dnešním světě hrají velmi významnou roli. S jejich vývojem jsou zpravidla spojeny značné náklady, a přestože o nich nelze vždy hovořit jako o jedinečném výsledku tvůrčí činnosti autora, jsou až na výjimky považovány za autorské dílo.

5.1 Definování základních pojmů obecně

Data

Zjednodušeně lze data charakterizovat jako libovolnou posloupnost znaků, přičemž se nemusí jednat pouze o bity či bajty, tedy o data tak, jak je chápeme v oblasti výpočetní techniky. Pod posloupností se mohou skrývat libovolné znaky, třeba i ty, které vůbec neznáme či u kterých si nedokážeme představit, že jde o nějaké znaky, o nějaké písmo. Posloupnost dat tak může být již sama o sobě na první pohled pro nás nesrozumitelná, složená z něčeho, co vůbec nemusíme chápat. Znaky posloupnosti, kterou nechápeme, mohou pro nás být jen jakási "suchá" data. Ta nám mohou, ale nemusí něco konkrétního říkat.³⁵

Informace

Informace je poznatek, týkající se jakýchkoliv objektů, tedy faktů, událostí, myšlenek nebo pojmů, které dostávají zvláštní význam díky kontextu, do něhož jsou zařazeny. Jsou jakýmkoliv projevem, který může mít smysl pro příjemce nebo toho, kdo je vysílá.³⁶

³⁵ SKŘIVÁNEK, F. *Databázová abeceda – Data a informace [online]. 2008 [cit. 2018-01-07].*

³⁶ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. Právo a hospodářství (C. H. Beck). ISBN 8071797650.*

Počítačový program

Počítačový program buď je úplnou posloupností počítačem vykonatelných operací (instrukcí) anebo obsahuje takovou sekvenci příkazů, které počítač umí zpracovat svým hardware, aby dosáhl požadovaného výsledku zadané úlohy. V současných počítačích se programy vytvářejí prostřednictvím tzv. programovacích jazyků jako univerzálně použitelné „elektronické stroje“, které jsou závislé pouze na operačním systému počítače, resp. nominálním výkonu hardware.³⁷

Software

Softwarem je obecný termín, který pojmenovává soubor počítačových programů, procedur a s nimi spojené dokumentace, které provádějí určité činnosti v rámci počítačového systému (počítače, skupiny počítačů)³⁸

5.2 Definice počítačového programu dle AutZ

Ačkoli s pojmem počítačového programu autorský zákon pracuje, jeho výslovnou definici v něm, stejně jako v předpisech evropského práva, nenalezneme. Je tomu tak proto, že vývoj moderních technologií je natolik dynamický, že by se případná definice mohla snadno stát neaktuální a díky tomu by autorskoprávní úprava nemusela dopadat na nové druhy počítačových programů, které by ji nenaplnily.

Autorskoprávní ochrana počítačového programu vzniká ve dvou případech:

- Prvním případem je, pokud počítačový program splňuje všechny zákonem uvedené pojmové znaky autorského díla, včetně požadavku jedinečnosti.
- Vedle toho je však počítačový program chráněn autorským zákonem také v případě, kdy sice nenaplnuje požadavek jedinečnosti, ale naplňuje „pouze“ požadavek původnosti (originality) v

³⁷ HLAVENKA, Jiří. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vyd. Praha: Computer Press, c1997. ISBN 80-7226-023-5.

³⁸ HLAVENKA, Jiří. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vyd. Praha: Computer Press, c1997. ISBN 80-7226-023-5.

tom smyslu, že je autorovým vlastním duševním výtvozem. V takovém případě hovoříme o tzv. fiktivním autorském dílu, u něhož se žádná jiná kritéria pro stanovení způsobilosti k ochraně neuplatňují.³⁹

Důvodem pro přiznání autorskoprávní ochrany počítačovým programům, ačkoli nesplňují pojmové znaky autorského díla (zejména požadavek jedinečnosti) uvedené v obecné definici autorského díla, jsou především dány hospodářským významem počítačových programů a potřebou ochrany značných investic, které s jejich vývojem souvisejí. Nelze totiž v praxi vyloučit situaci, kdy nezávisle na sobě (aniž by jeden byl plagiátem druhého) vzniknou dva shodné počítačové programy, které jsou duševními výtvoři svých autorů a které by jinak (protože nesplňují požadavek jedinečnosti) nepožily autorskoprávní ochrany.

Počítačové programy nepodléhající ochraně autorského práva

Z výše uvedeného vyplývá, že autorským právem není chráněn počítačový program, u něhož není naplněn požadavek **jedinečnosti** ani **původnosti**. V praxi se jedná o počítačové programy, které jsou vytvořeny např. automaticky pomocí jiného programu, nebo zcela rutinně s dopředu předurčenými postupy či účelem, tj. bez jakékoli osobní invence, vylučující duševní tvorbu autora. To ovšem nijak nevylučuje obchodní využití, ani ochranu takových počítačových programů na základě jiných práv duševního vlastnictví, jako je např. know-how či obchodní tajemství. Podle autorského zákona rovněž nejsou chráněny pouhé myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem.⁴⁰

Kategorie autorských děl v podobě počítačových programů, rozlišované podle způsobů s nimi:⁴¹

SHAREWARE

Volně šiřitelné programy, které jejich autoři distribuují mimo běžné obchodní sítě, vycházejíc z principu, že tento způsob šíření je méně nákladný a snáze dostupný pro nejširší uživatelskou obec. Po určitou dobu však bývá možno užívat program bezplatně. Za použití takového programu je třeba autorovi poskytnout požadovanou odměnu a registrovat se. Neregistrované programy pak bývají většinou funkčně omezeny, časově limitovány nebo jinak upraveny. Možnost sharewarové distribuce z hlediska AutZ je naprosto bezproblémová, neboť nevýhradní licenční smlouvy nevyžadují písemnou formu.

^{2,3} TELEČ, Ivo. *Autorský zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Velké komentáře. ISBN 9788071796084.

⁴¹ SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Právo a hospodářství (C.H. Beck). ISBN 8071797650.

FREWARE

Volně použitelný/šířitelný software s ještě přístupnějším stupněm užívání, než je tomu u shareware. Programy s tímto označením lze nejenom zcela libovolně šířit, kopírovat (to umožňuje většinou i shareware), ale navíc rozsah užívání není nikterak omezen (x shareware)

PUBLIC DOMAIN

Jde o počítačové programy, k nimž se autoři „pro forma“ vzdali autorských práv – tak je tomu alespoň v jejich prohlášeních dané programy doprovázejících.

FREE SOFTWARE, Open Licence Software, GPL a GNU

Ještě propracovanější formy vytvořené za účelem konkurování MICROSOFTU a jemu spřízněným firmám.

5.3 Omezení rozsahu autorových práv k počítačovému programu

Do práva autorského nezasahuje oprávněný uživatel rozmnoženiny počítačového programu, jestliže:

- a) rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu, činí-li tak při zavedení a provozu počítačového programu nebo opravuje-li chyby počítačového programu,
- b) jinak rozmnožuje, překládá, zpracovává, upravuje či jinak mění počítačový program, je-li to nezbytné k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny počítačového programu v souladu s jeho určením, není-li dohodnuto jinak,
- c) zhotoví si záložní rozmnoženinu počítačového programu, je-li nezbytná pro jeho užívání,
- d) zkoumá, studuje nebo zkouší sám nebo jím pověřená osoba funkčnost počítačového programu za účelem zjištění myšlenek a principů, na nichž je založen kterýkoli prvek počítačového programu, činí-li tak při takovém zavedení, uložení počítačového programu do paměti počítače nebo při jeho zobrazení, provozu či přenosu, k němuž je oprávněn,

e) rozmnožuje kód nebo překládá jeho formu při rozmnožování počítačového programu nebo při jeho překladu či jiném zpracování, úpravě či jiné změně, je-li k ní oprávněn, a to samostatně nebo prostřednictvím jím pověřené osoby, jsou-li takové rozmnožování nebo překlad nezbytné k získání informací potřebných k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými počítačovými programy, jestliže informace potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení nejsou pro takové osoby dříve jinak snadno a rychle dostupné a tato činnost se omezuje na ty části počítačového programu, které jsou potřebné k dosažení vzájemného funkčního propojení.

Informace získané při činnosti podle písm. e) nesmějí být poskytnuty jiným osobám, ledaže je to nezbytné k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu, ani využity k jiným účelům než k dosažení vzájemného funkčního propojení nezávisle vytvořeného počítačového programu. Dále nesmějí být tyto informace využity ani k vývoji, zhotovení nebo k obchodnímu využití počítačového programu podobného tomuto počítačovému programu v jeho vyjádření nebo k jinému jednání ohrožujícímu nebo porušujícímu právo autorské.

Za **rozmnožování** počítačového programu podle tohoto zákona se považuje i zhotovení rozmnoženiny, je-li nezbytná k zavedení a uložení počítačového programu do paměti počítače, jakož i pro jeho zobrazení, provoz a přenos.

Za **pronájem** či **půjčování** podle tohoto zákona se nepovažuje pronájem nebo půjčování rozmnoženiny počítačového programu, kde samotný program není podstatným předmětem pronájmu nebo půjčování.

Počítačové programy a databáze, kteřá nejsou kolektivními díly, se považují za zaměstnanecká díla i tehdy, byla-li vytvořena na objednávku; objednatel se v takovém případě považuje za zaměstnavatele. Ustanovení týkající díla vytvořeného na objednávku a soutěžního díla – tj. ustanovení § 61 AutZ, se na tato díla nevztahuje.

5.4 Obchodování s počítačovými programy

Předmětem obchodování jsou počítačové programy. Zdá se, že nakupovaný program se někdy tváří jako zboží (při nákupu programového vybavení na nosičích za účelem dalšího prodeje), někdy ale jako právo (při pořízení pro vlastní potřebu). Podstatou programového vybavení je nepochybně právo, a to (z pohledu uživatele) právo k užívání autorského díla. Na této skutečnosti nic nemění

a ani nemůže měnit jiná skutečnost, totiž že vlastní programové vybavení je dodáváno většinou na nějakém hmotném nosiči (CD, DVD, USB klíče) nebo na nějakém úplně jiném, podle stavu a vývoje techniky). Přitom hodnota vlastního programového vybavení může mnohonásobně převyšovat hodnotu materiálního nosiče – obvykle tomu tak bývá.

- AUTOR je ten, kdo vytvořil svojí tvůrčí činností program a komu svědčí osobnostní/osobní, případně i majetkové práva k programu.
- DISTRIBUTOR je podnikatelský subjekt, který má od autora (případně od jiného distributora) majetková práva k programu, jež ho opravňují dále program distribuovat. Už víme, že distributor nebude z tohoto titulu v programu uveden jako autor; tato výsada je určena pouze skutečnému autorovi. Může existovat i řazení distributorů. HLAVNÍ DISTRIBUTOR převede část svých majetkových práv nevýlučně na další, DÍLČÍ DISTRIBUTORY a ti zase převedou nevýlučně svá práva na MALOOBCHODNÍ distributory. Dojde tak ke geometrickému řazení distributorů, což stávající legislativa umožňuje, pokud tomu odpovídají vzájemné smluvní vztahy.
- ZPROSTŘEDKOVATEL je ten, kdo se na základě zprostředkovatelské smlouvy zavazuje za úplatu obstarat zájemci (autorovi nebo distributorovi) uzavření smlouvy se třetí osobou; touto třetí osobou obvykle bude konečný uživatel programu, ale může jí být i další distributor.

5.5 Databáze

Databází je pro účely AutZ soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků, systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření (*k tomu též dílo souborné - ustanovení § 2 odst. 2 a 5 AutZ*).

Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním tvorem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným ...

Zvláštní práva k databázi přísluší pořizovateli databáze, pokud pořízení, ověření nebo předvedení obsahu databáze představuje kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad bez ohledu na to, zda databáze nebo její obsah jsou předmětem autorskoprávní nebo jiné ochrany. Každý nový kvalitativně nebo kvantitativně podstatný vklad do databáze spočívající v doplnění, zkrácení či jiných úpravách má za následek nový běh trvání práva podle §93 AutZ.

Požizovatel databáze

Fyzická nebo právnická osoba, která na svou odpovědnost pořídí databázi, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.

Obsah zvláštního práva pořizovatele databáze

Požizovatel databáze má právo na vytěžování nebo na zužitkování celého obsahu databáze nebo její kvalitativně nebo kvantitativně podstatné části a právo udělit jinému oprávnění k výkonu tohoto práva.

Vytěžováním se rozumí trvalý nebo dočasný přepis celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části na jiný podklad, a to jakýmkoli prostředky nebo jakýmkoli způsobem.

Zužitkováním se rozumí jakýkoli způsob zpřístupnění veřejnosti celého obsahu databáze nebo jeho podstatné části rozšiřováním rozmnoženin, pronájemem, spojením on-line nebo jinými způsoby přenosu.

Půjčování originálu nebo rozmnoženiny databáze není vytěžování ani zužitkování. Opakované a systematické vytěžování nebo zužitkování nepodstatných částí obsahu databáze a jiné jednání, které není běžné, přiměřené a je na újmu oprávněným zájmům pořizovatele databáze, není dovoleno. Právo pořizovatele databáze je **převoditelné**.

Omezení zvláštního práva pořizovatele databáze

Do práva pořizovatele databáze, která byla zpřístupněna jakýmkoli způsobem veřejnosti, nezasahuje oprávněný uživatel, který vytěží nebo zužitkovává kvalitativně nebo kvantitativně nepodstatné části obsahu databáze nebo její části, a to k jakémukoli účelu, za podmínky, že tento uživatel databázi užívá běžně a přiměřeně, nikoli systematicky či opakovaně, a bez újmy oprávněných zájmů pořizovatele databáze, a že nezpůsobuje újmu autorovi ani nositeli práv souvisejících s právem autorským k dílům nebo jiným předmětům ochrany obsaženým v databázi.

Bezúplatné zákonné licence týkající se databází

Do práva pořizovatele jím zpřístupněné databáze též nezasahuje oprávněný uživatel, který vytěží nebo zužitkovává podstatnou část obsahu databáze:

- a) pro svou osobní potřebu,
- b) pro účely vědecké nebo vyučovací, uvede-li pramen, v rozsahu odůvodněném sledovaným nevýdělečným účelem, a
- c) pro účely veřejné bezpečnosti nebo správního či soudního řízení.

Trvání zvláštního práva pořizovatele k databázi

Zvláštní právo pořizovatele databáze trvá 15 let od pořízení databáze. Je-li však v této době databáze zpřístupněna, zaniká zvláštní právo pořizovatele databáze za **15 let** od prvního takového zpřístupnění.

Data můžeme chápat jako údaj nebo sadu údajů, kterými se propojením k dosažení smysluplného sdělení stávají informace. Informace jsou údaje (bez ohledu na pravdivostní hodnotu), která určitý počítačový program, systém anebo počítač jako celek zpracovává, získává anebo komunikuje s jiným počítačem nebo s uživatelem.

Softwarem je obecný termín, který pojmenovává soubor počítačových programů, procedur a s nimi spojené dokumentace, které provádějí určité činnosti v rámci počítačového systému (počítače, skupiny počítačů). Ačkoli s pojmem počítačového programu autorský zákon pracuje, jeho výslovnou definici v něm, stejně jako v předpisech evropského práva, nenalezneme. Databáze, která je způsobem výběru nebo uspořádáním obsahu autorovým vlastním duševním výtvořem a jejíž součástí jsou systematicky nebo metodicky uspořádány a jednotlivě zpřístupněny elektronicky či jiným způsobem, je dílem souborným.

1. Charakterizujte pojmy: data, informace, počítačový program!
2. Definovat pojem počítačový program dle AutZ!
3. Charakterizuje pojem databáze dle AutZ!

Literatura k tématu:

- [1] SMEJKAL, Vladimír. *Právo informačních a telekomunikačních systémů*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Právo a hospodářství (C.H. Beck). ISBN 8071797650.
- [2] HLAVENKA, Jiří. *Výkladový slovník výpočetní techniky a komunikací*. 3. vyd. Praha: Computer Press, c1997. ISBN 80-7226-025-5.
- [3] SRSTKA, Jiří a kol. *Autorské právo a práva související: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-240-0.
- [4] TELEČ, I. *Právo duševního vlastnictví v informační společnosti*. 1. vyd. Praha: Leges, 2015. 240 s. ISBN 978-80-750-2061-1.

- [5] CONNELLY KOHUTOVÁ, R. *Databáze ve věku informační společnosti a jejich právní ochrana*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013. 207 s. ISBN 978-80-740-0493-3.
- [6] MATES, P. a V. SMEJKAL. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*. 2. vyd. Praha: Leges, 2012. 464 s. ISBN 978-80-875-7636-6.
- [7] MAISER, M. a kol. *Základy softwarového práva*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 339 s. ISBN 978-80-735-7638-7.

Kapitola 6

Právo průmyslových vzorů

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat pojem průmyslový vzor
- charakterizovat ochranu práv průmyslových vzorů

Klíčová slova:

Průmyslový vzor, vzhled výrobku, design

6.1 Úvod do problematiky

Zatím co vynálezy jsou doménou převážně velkých (a středních) podnikatelů, užité vzory zjednávají soutěžní výhody podnikatelům malým (a středním). To je dáno investiční náročností tvorby příslušných technických řešení. Průmyslové vzory nespočívají na technickém pokroku. Využívají vzhledových charakteristik výrobků pro stimulaci poptávky. Tento aspekt prodeje hraje čím dál tím větší roli a do přitažlivého designu výrobku se vkládají stále větší investiční prostředky. Design slouží promoci prodeje u všech typů podnikání. Design může povzbudit prodej automobilu světového výrobce stejně jako dřevěné hračky drobného řemeslníka. Institut průmyslového vzoru musí odpovídat všem těmto potřebám a chránit nákladnou orientovanou tvorbu stejně, jako náhodné drobné a vtipné nápady.⁴²

Průmyslovým vzorem se rozumí vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení. Jde o vizuálně vnímatelnou vlastnost či složku výrobku, nejde o technickou, konstrukční, funkční, materiálovou nebo jinou podstatu výrobku, byť by tato byla z reálného výrobku nebo jeho vyobrazení srozumitelná.

Výrobek je průmyslově nebo řemeslně vyrobený předmět, včetně součástí určených k sestavení do jednoho složeného výrobku, dále grafický symbol a typografický znak s výjimkou počítačových programů. Složeným výrobek je výrobek, který se skládá z několika součástí, které mohou být vyměněny a které umožňují rozebrání a nové sestavení výrobku. Grafický symbol (např. piktogram) a typografický znak (písmo ve smyslu konkrétní sady alfanumerických znaků, které se realizuje tiskem textů) v definici výrobku představují jmenovitě vymezený průlom do dosavadního chápání výrobku – jakožto prostorového nebo plošného předmětu, který má pevnou, hmotnou formu.

Grafika sama o sobě, bez toho, že by byla aplikována na konkrétním nosiči (kterým musí být konkrétní prostorový nebo plošný výrobek), resp. agregována do jeho celkového vzhledu, není průmyslovým vzorem, protože nepředstavuje vzhled výrobku.⁴³

Zákon stanoví dvě podmínky ochrany průmyslového vzoru a to:

- novost
- jeho individuální povahu.

⁴² Příručka *Ochrana duševního vlastnictví*. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.

⁴³ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

Novost je ve smyslu zákona chápána jako absolutní světová novost designu. Jde o objektivní kritérium, pro jehož zjištění není rozhodné ustanovení o nezávislosti tvůrčí práce původce. Průmyslový vzor se považuje za nový, nebyl-li přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti. To znamená, že proti novosti průmyslového vzoru lze úspěšně namítat každou skutečnost, která byla prokazatelně zpřístupněna veřejnosti před nabytím práva přednosti k předmětnému vzoru a je s ním shodná.

Individuální povaha průmyslového vzoru je definována jako odlišný celkový dojem, který průmyslový vzor vyvolává u informovaného uživatele, v porovnání s celkovým dojmem průmyslového vzoru, který byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti. Určení vlastností fiktivní osoby informovaného uživatele má podle zákona význam nejen pro zjištění zvláštností průmyslového vzoru, ale i pro stanovení rozsahu ochrany vyplývající ze zápisu průmyslového vzoru do rejstříku.

Zapsat nelze průmyslový vzor, je-li v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy, nebo pokud existuje překážka tzv. staršího práva, tzn., pokud již byl u Úřadu shodný průmyslový vzor přihlášen dříve.

O zápis průmyslového vzoru do rejstříku se žádá přihláškou průmyslového vzoru. Přihláška průmyslového vzoru musí obsahovat údaje o přihlašovatel, projev jeho vůle o zápis průmyslového vzoru do rejstříku a vyobrazení průmyslového vzoru, které dává jednoznačnou představu o vzhledu výrobku. Vyobrazení průmyslového vzoru je nejdůležitější přílohou přihlášky a jeho provedení je třeba věnovat velkou péčí, neboť jen ono definuje předmět ochrany a rozsah této ochrany. Vyobrazení může mít formu fotografie nebo výkresu.

Přihláška může být podána jako jednoduchá, tzn., že zápis do rejstříku je požadován pro jeden průmyslový vzor, nebo jako hromadná, tj. že v přihlášce je požadován zápis dvou nebo více průmyslových vzorů. Průmyslové vzory obsažené v hromadné přihlášce musí patřit do jedné třídy mezinárodního třídění průmyslových vzorů.⁴⁴

Rozsah a doba ochrany průmyslovým vzorem⁴⁵

Rozsah ochrany je dán vyobrazením průmyslového vzoru tak, jak je zapsán v rejstříku s výjimkou znaků, které jsou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru, nebo znaků, které musí být nutně reprodukovány v přesném tvaru a rozměrech, aby mohl výrobek, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, být mechanicky spojen s jiným výrobkem nebo umístěn do jiného výrobku, kolem něj nebo proti němu tak, aby oba výrobky mohly plnit svou funkci. Do rozsahu

⁴⁴ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právní učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

⁴⁵ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

ochrany vyplývající ze zápisu průmyslového vzoru spadá každý průmyslový vzor, který nevyvolává u informovaného uživatele odlišný celkový dojem. Při posuzování rozsahu ochrany musí být přihlédnuto k míře volnosti, kterou měl jeho původce při vývoji průmyslového vzoru.

Ochrana zapsaného průmyslového vzoru trvá 5 let od data podání přihlášky průmyslového vzoru. Vlastník průmyslového vzoru může tuto dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o **5 let**, až na celkovou dobu **25 let** od data podání přihlášky průmyslového vzoru.

Vlastník průmyslového vzoru je ze zákona oprávněn ke všem úkonům týkajícím se zapsaného průmyslového vzoru. K jeho právům patří zejména umožnit třetím osobám využívat řešení chráněné zápisem do rejstříku nebo na třetí osoby tato práva převést. Právo plynoucí ze zápisu průmyslového vzoru je právem výlučným. Vlastník zapsaného průmyslového vzoru může uplatnit své právo vůči každému shodnému nebo natolik podobnému vzoru, který u informovaného uživatele nevyvolává odlišný celkový dojem.

Zaměstnanecký průmyslový vzor⁴⁶

Vytvořil-li původce průmyslový vzor ke splnění úkolu vyplývajícího z pracovního poměru, z členského nebo z jiného obdobného vztahu (dále jen "pracovní poměr"), přechází právo na průmyslový vzor na toho, kdo původci vytvoření průmyslového vzoru zadal, (dále jen "zadavatel"), není-li smlouvou stanoveno jinak. Právo na původcovství tím není dotčeno. Původce, který vytvořil průmyslový vzor, je povinen zadavatele o této skutečnosti neprodleně písemně vyrozumět a předat mu podklady potřebné k posouzení průmyslového vzoru.

Neuplatní-li zadavatel ve lhůtě 3 měsíců od vyrozumění o vytvoření průmyslového vzoru vůči původci právo na průmyslový vzor, přechází toto právo zpět na původce. Zadavatel i původce jsou v této lhůtě povinni zachovávat o průmyslovém vzoru vůči třetím osobám mlčenlivost. Zadavatel je povinen zachovávat mlčenlivost o průmyslovém vzoru ještě po dobu 1 měsíce ode dne, kdy na původce přešlo právo na průmyslový vzor.

Původce, který vytvořil průmyslový vzor v pracovním poměru, na nějž zadavatel uplatnil nárok, má vůči zadavateli právo na přiměřenou odměnu. Při stanovení výše odměny se vychází z přínosu dosaženého užíváním průmyslového vzoru nebo jeho jiným uplatněním, přičemž se přihlíží k materiálnímu podílu zadavatele na vytvoření průmyslového vzoru a k rozsahu zadání původci. Dostane-li se již vyplacená odměna do zjevného nepoměru s přínosem dosaženým pozdějším užíváním nebo jiným uplatněním průmyslového vzoru, má původce právo na dodatečné vypořádání.

⁴⁶ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

6.2 Další právní úkony

Odnětí ochrany a přepis

Úřad na návrh odejme vlastníku zapsaného průmyslového vzoru ochranu, jestliže z rozhodnutí soudu zjistí, že mu právo na průmyslový vzor nepříslušelo. Návrh na odnětí ochrany je oprávněna podat pouze osoba, které podle rozhodnutí soudu přísluší právo na průmyslový vzor, nebo její právní nástupce. Na návrh osoby, které přísluší právo na ochranu průmyslového vzoru, Úřad zapíše tuto osobu jako vlastníka průmyslového vzoru. Návrh na přepis vlastníka průmyslového vzoru je nutno doložit rozhodnutím soudu. Nebude-li však shora uvedený návrh na přepis vlastníka průmyslového vzoru podán, Úřad provede výmaz průmyslového vzoru z rejstříku z moci úřední.

Zánik práva ze zapsaného průmyslového vzoru

Právo ze zapsaného průmyslového vzoru zaniká, jestliže

- uplyne doba ochrany,
- vlastník průmyslového vzoru se ho vzdá; v tomto případě právo zanikne dnem, kdy tato skutečnost byla vyznačena v rejstříku. Vážnou-li na průmyslovém vzoru práva třetích osob, Úřad zánik průmyslového vzoru vyznačí až poté, kdy obdrží od vlastníka průmyslového vzoru důkaz o tom, že tyto třetí osoby byly o tomto záměru vlastníka průmyslového vzoru informovány.

Výmaz průmyslového vzoru

Zapsaný průmyslový vzor Úřad vymaže z rejstříku:

- a) jestliže průmyslový vzor neodpovídá pojmu průmyslového vzoru
- b) pokud průmyslový vzor nespĺňuje požadavky kladené na něj podle § 3 až 8 zákona č. 207/2000 Sb.,
- c) pokud jeho vlastník nemá právo na průmyslový vzor podle § 12,
- d) je-li průmyslový vzor již přihlášen nebo chráněn s účinky v České republice jako starší průmyslový vzor, avšak byl zpřístupněn veřejnosti po dni vzniku práva přednosti napadeného průmyslového vzoru,
- e) je-li v průmyslovém vzoru použito rozlišovací označení, které před vznikem práva přednosti průmyslového vzoru poskytuje vlastníku označení právo takové užití zakázat,
- f) představuje-li průmyslový vzor neoprávněné užití díla chráněného podle autorského práva,
- g) představuje-li průmyslový vzor zneužití některého z prvků uvedených v článku 6 ter Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví nebo jiných symbolických znaků, vlajek, erbů, na které se nevztahuje článek 6 ter Pařížské úmluvy, které však představují v příslušném členském státě zvláštní veřejný zájem.

ŘÍZENÍ O ZÁPIS PRŮMYSLOVÉHO VZORU⁴⁷

- Přihlašování a řízení o přihláškách průmyslových vzorů a práva a povinnosti, vyplývající z průmyslových vzorů zapsaných do rejstříku, jsou upraveny zákonem č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 71/1967 Sb., o správním řízení a zákonem o správních poplatcích vybíraných správními orgány České republiky, v platném znění.
- zápis průmyslového vzoru do rejstříku se žádá přihláškou průmyslového vzoru, nejlépe s použitím úředního formuláře. Přihláška průmyslového vzoru se podává poštou nebo osobně u Úřadu průmyslového vlastnictví.
- Aby přihláška průmyslového vzoru mohla být považována za podanou, musí obsahovat údaje o přihlašovatele, projev jeho vůle o zápis průmyslového vzoru do rejstříku a vyobrazení průmyslového vzoru, které dává jednoznačnou představu o vzhledu výrobku nebo jeho části, a to v kvalitě umožňující další reprodukci.
- Přihláška může být podána jako jednoduchá, tzn. že zápis do rejstříku průmyslových vzorů je požadován pro jeden průmyslový vzor nebo jako hromadná, tzn., že v přihlášce je žádáno o zápis dvou nebo více průmyslových vzorů s podmínkou, že všechny patří do jedné třídy mezinárodního třídění průmyslových vzorů.
- V přihlášce průmyslového vzoru musí být uvedeno, kdo je jeho původcem, popřípadě musí přihláška obsahovat písemné prohlášení přihlašovatele, že se původce vzdal práva být v přihlášce, a případně následně v rejstříku zapsaných průmyslových vzorů, uveden.
- Podáním přihlášky vzniká přihlašovatele právo přednosti. Právo přednosti, které vyplývá z mezinárodní smlouvy, musí přihlašovatel uplatnit do jednoho měsíce od podání přihlášky a na výzvu Úřadu v jím stanovené lhůtě toto právo prokázat, jinak k němu Úřad nepřihlíží.
- Úřad podrobí přihlášku průmyslového vzoru průzkumu, tj. prověří, zda předmět přihlášky splňuje podmínky požadované zákonem. V případě zápisné způsobilosti zapíše Úřad průmyslový vzor do rejstříku průmyslových vzorů a vzor zveřejní. Přihlašovatel se stane jeho vlastníkem. Vlastníku zapsaného průmyslového vzoru vydá osvědčení o zápisu. Zápis oznámí ve Věstníku Úřadu.
- V případě, že přihlašovatel v přihlášce požádal o odklad zveřejnění zapsaného průmyslového vzoru nepřesahující 30 měsíců od data podání přihlášky nebo ode dne práva přednosti, Úřad průmyslový vzor zveřejní až po uplynutí požadované doby; spolu s oznámením zápisu ve Věstníku Úřad oznámí odložení zveřejnění průmyslového vzoru.

⁴⁷ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.

- Řízení o přihlášce průmyslového vzoru vede Úřad s přihlašovatelem, který si může stanovit zástupce.
- Konkrétní výši správních poplatků za úkony prováděné Úřadem stanoví Sazebník, který je přílohou zákona o správních poplatcích. Správní poplatky se platí při podání a poplatek za každý požadovaný úkon musí být uhrazen samostatně.

Průmyslovým vzorem se rozumí vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení. Jde o vizuálně vnímatelnou vlastnost či složku výrobku, nejde o technickou, konstrukční, funkční, materiálovou nebo jinou podstatu výrobku, byť by tato byla z reálného výrobku nebo jeho vyobrazení srozumitelná. O zápis průmyslového vzoru do rejstříku se žádá přihláškou průmyslového vzoru. Ochrana zapsaného průmyslového vzoru trvá 5 let od data podání přihlášky průmyslového vzoru. Vlastník průmyslového vzoru může tuto dobu ochrany opakovaně obnovit, a to vždy o 5 let, až na celkovou dobu 25 let od data podání přihlášky průmyslového vzoru.

1. Charakterizujte právní ochranu průmyslových vzorů!

Literatura k tématu:

- [1] HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.
- [2] JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.
- [3] Příručka Ochrana duševního vlastnictví. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.
- [4] TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

Kapitola 7

Patentové právo a právo užitných vzorů

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat základné pojmy týkajúce sa patentového práva
- charakterizovať řízení o patentové přihlášce
- definovat užitné vzory

Klíčová slova:

Patent, podnikový vynález, patentová přihláška, užitný vzor

7.1 Charakteristika patentového práva a předmět ochrany

Předmětem patentového práva jsou výsledky technické tvůrčí činnosti na takové úrovni, že jsou schopny udělení patentové ochrany.

Patent je forma právní ochrany vynálezu splňujícího zákonná kritéria na tuto ochranu. Patenty jsou udělovány na vynálezy, které jsou:

- nové
- jsou výsledkem vynálezecké činnosti
- jsou průmyslově využitelné.

Vynálezem se rozumí řešení z oblasti techniky, což je zákonem vyjádřeno negativním otevřeným výčtem těch případů, které se za vynálezy nepovažují: zejména objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvořky, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, programy počítačů, či podávání informací. Některá řešení, ač považována za řešení z oblasti techniky, jsou zákonem z patentování vyloučena. Patent tak nemůže být udělen na odrůdy rostlin a plemena zvířat a biologické způsoby pěstování rostlin a chovu zvířat, na způsoby chirurgického nebo terapeutického ošetřování a na diagnostické metody používané na lidském nebo zvířecím těle a dále na vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům.⁴⁸

Uvedené tři požadavky představují vyčerpávající výčet hmotněprávních podmínek, za kterých je vynález patentovatelný. Jsou si navzájem rovnocenné a vždy musí být všechny splněny pro závěr, že jde o vynález, který je schopny průmyslově právní ochrany. Na druhou stranu to znamená, že při hodnocení patentovatelnosti nelze kladt žádné další hmotněprávní podmínky, například pokrokovost či užitečnost.

Každou z výše uvedených podmínek je přitom třeba hodnotit samostatně, přičemž z celkového hodnocení musí být zřejmé, která z podmínek případně není splněna, s uvedením důvodů a příslušných důkazů, tedy především doložením jednoznačných odkazů na stav techniky.

⁴⁸Příručka Ochrana duševního vlastnictví. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.

1. Novost vynálezu

Vynález se považuje za nový, není-li součástí stavu techniky, přičemž součástí stavu techniky je vše, k čemu byl přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatelovi právo přednosti, umožněn přístup veřejnosti, a to písemně, ústně, veřejným využíváním nebo jinak. Negativní vymezení pojmu novosti napovídá, že je-li podána patentová přihláška a není zde důkaz o nesplnění podmínky novosti, považuje se předmět přihlášky za nový. Přihlašovatel nemusí novost předmětu patentové přihlášky prokázat.⁴⁹

Splnění této podmínky zjišťuje v rámci řízení o patentové přihlášce v České republice

Úřad průmyslového vlastnictví a v jiných zemích podobný orgán, případně regionální organizace, například Evropský patentový úřad. Stavem techniky je i obsah patentových přihlášek podaných v České republice s dřívějším právem přednosti, pokud budou v den, od něhož přísluší přihlašovatelovi právo přednosti, nebo po tomto dni zveřejněny.

Právo přednosti - právo přednosti na udělení patentu, jinak řečeno priorita, vzniká přihlašovatelovi podáním patentové přihlášky nebo na základě práva přednosti získaného podle mezinárodní smlouvy. Uplatňuje-li přihlašovatel toto právo podle mezinárodní smlouvy, musí v žádosti uvést datum podání přihlášky, z níž právo přednosti odvozuje, její číslo, stát, v němž byla přihláška podána, případně orgán, u něhož byla přihláška podána podle mezinárodní smlouvy. Právo přednosti podle mezinárodní smlouvy lze uplatnit, je-li patentová přihláška podána ve státě nebo pro stát, který je smluvní stranou Pařížské unijní úmluvy nebo který je členem Světové obchodní organizace. Právo přednosti plynoucí z Pařížské unijní úmluvy lze odvozovat z dříve podaných patentových přihlášek nebo přihlášek užitných vzorů. Naopak Evropský patentový úřad odmítl uplatnění práva přednosti z dřívější národní registrace průmyslového vzoru. Datum nabytí práva přednosti je určující pro zjišťování podmínek patentovatelnosti, zejména v rámci průzkumu nebo při řešení otázek souvisejících se zrušením patentové ochrany. Právo přednosti přihlašovatelovi zajišťuje, že nebude udělena patentová ochrana jinému přihlašovatelovi na shodné řešení s pozdějším právem přednosti, a to ani v případě, kdy předmět patentové přihlášky s dřívějším právem přednosti nebyl před datem podání pozdější přihlášky zveřejněn.⁵⁰

⁴⁹ SUCHÝ, Václav. *Nehmotné statky a průmyslová práva: jejich ochrana, oceňování a komerční využití*. Praha: Technologické centrum Akademie věd ČR, 2010. ISBN 978-80-86794-32-7.

^{1,2,3,4} SUCHÝ, Václav. *Nehmotné statky a průmyslová práva: jejich ochrana, oceňování a komerční využití*. Praha: Technologické centrum Akademie věd ČR, 2010. ISBN 978-80-86794-32-7.

Stav techniky- stav techniky tvoří vše, k čemu byl přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatel právo přednosti, umožněn přístup veřejnosti písemně, ústně, využíváním nebo jiným způsobem. Stav techniky tedy zahrnuje jakékoli informace a poznatky, které se staly dostupnými veřejnosti, tedy neomezenému okruhu osob, písemným nebo ústním podáním, využíváním, veřejným předvedením, vystavením, přednesením nebo jakýmkoli jiným způsobem před datem práva přednosti konkrétní patentové přihlášky, a to jak v České republice, tak v zahraničí.⁵¹

Zpřístupnění veřejnosti - skutečnosti zpřístupněné veřejnosti před nabytím práva přednosti k patentové přihlášce způsobují ztrátu novosti a vynálezecké činnosti. Není podstatný způsob zveřejnění, i když předchozí veřejné využívání je někdy zdrojem hmotněprávních i procesně-právních potíží při jeho uplatňování.⁵²

2. Vynálezecká činnost

Vynálezecká činnost je dnes obecnou podmínkou patentovatelnosti vynálezů. V zákonu se uvádí, že patenty mohou být uděleny na vynálezy za předpokladu, že jsou nové, obsahují tvůrčí činnost a jsou průmyslově využitelné. Podle zákona je vynález výsledkem vynálezecké činnosti, jestliže pro odborníka nevyplývá zřejmým způsobem ze stavu techniky. Pro hodnocení vynálezecké činnosti není rozhodný obsah patentových přihlášek, které ke dni, od něhož přísluší přihlašovatel právo přednosti, nebyly zveřejněny. Z vymezení pojmu vynálezecké činnosti plyne, že posouzení tohoto kritéria patentovatelnosti má ve značné míře subjektivní povahu. Závisí do určité míry na úvahách a postupech odborníka, který toto kritérium zkoumá, i když praxe si pomáhá⁵³

3. Průmyslová využitelnost

Vynález se pokládá za průmyslově využitelný, jestliže jeho předmět může být vyráběn nebo jinak využíván v průmyslu, zemědělství nebo v jiných oblastech hospodářství. Průmyslová využitelnost tedy předpokládá, že předmět vynálezu bude možno kdykoliv reprodukovat a alternativně vyrobit. Vynález musí být ovšem objektivně realizovatelný. Nerealizovatelné jsou zpravidla návrhy, které obsahují podstatné chyby, nebo které jsou nebo pracují v rozporu s objektivními vědeckými a technickými poznatky, například perpetuum mobile. V případě pochybnosti o realizovatelnosti návrhu může být Úřadem uplatněna vyvratitelná domněnka o průmyslové nevyužitelnosti, což vede k výzvě přihlašovatele, aby předvedením předmětu patentové přihlášky nebo jiným vhodným způsobem

(například matematickým výpočtem nebo modelem) prokázal jeho využitelnost. Neprokáže-li to, má se za to, že přihlašovaný předmět není využitelný.⁵⁴

Výluky z patentovatelnosti

Patenty se neudělují na vynálezy, jejichž využití by se přičilo veřejnému pořádku nebo dobrým mravům, což samo o sobě nelze vyvodit pouze z toho, že využití je zakázáno právním předpisem, na odrůdy rostlin a plemena zvířat nebo v zásadě biologické způsoby pěstování rostlin či chovu zvířat, přičemž tento závěr neplatí pro mikrobiologické způsoby a výrobky těmito způsoby získané.

7.2 Právo na patent, účinek a doba platnosti patentu

Právo na udělení patentu poskytuje zákon původci vynálezu, tedy osobě, která jej vytvořila vlastní tvůrčí prací, nebo jejímu právnímu zástupci, tedy tomu, na něhož původce své právo převedl nebo na něho toto právo přešlo, tedy například dědici. Právo na patent má v případě, že předmět patentové přihlášky splňuje podmínky patentovatelnosti a nespadá do výluk z patentovatelnosti a dále zaplatí stanovené poplatky. Za těchto podmínek je Úřad průmyslového vlastnictví na žádost povinen patent udělit. Odepření udělení patentu je možné pouze z důvodů uvedených v zákoně. Vynález může být vytvořen kolektivem fyzických osob, tedy spolupůvodci. Ti mají právo na patent v rozsahu, v jakém se podíleli na jeho vytvoření. Spolupůvodcovství je založeno na podílovém principu. Vztahy mezi nimi se obecně řídí ustanoveními občanského zákoníku. Tato ustanovení se však použijí pouze přiměřeně, neboť patentový zákon jako právní předpis zvláštní upravuje některé z těchto vztahů jinak. Nečinnost některého ze spolupůvodců nebrání ostatním uplatnit právo na patent, ale všichni spolupůvodci musí být na žádosti řádně uvedeni. Podíl spolupůvodců na vytvoření vynálezu se určuje rozsahem podílu tvůrčí duševní práce každého z nich na konečném řešení. Zpravidla je podíl určen dohodou kolektivu spolupůvodců na základě zásady materiální pravdy. Taková dohoda se

⁵⁴ SUCHÝ, Václav. *Nehmotné statky a průmyslová práva: jejich ochrana, oceňování a komerční využití*. Praha: Technologické centrum Akademie věd ČR, 2010. ISBN 978-80-86794-32-7.

může uzavřít kdykoliv, tedy například před podáním přihlášky, ale i po udělení patentu. Není vyloučeno takovou dohodu i v budoucnu změnit, především změnit podíly jednotlivých spolupůvodců nebo jejich počet. Je velmi praktické uzavřít dohodu před podáním patentové přihlášky.⁵⁵

Podnikový vynález

Vytvořil-li původce vynález ke splnění úkolu z pracovního poměru, z členského nebo jiného obdobného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli, přechází právo na patent na zaměstnavatele, není-li smlouvou stanoveno jinak. Právo na původcovství tím není dotčeno. Původce, který vytvořil vynález v pracovním poměru, je povinen zaměstnavatele o této skutečnosti neprodleně písemně vyrozumět a předat mu podklady potřebné k posouzení vynálezu. Neuplatní-li zaměstnavatel ve lhůtě tří měsíců od vyrozumění vůči původci právo na patent, přechází toto právo zpět na původce. Zaměstnavatel i původce jsou v této lhůtě povinni zachovávat mlčenlivost vůči třetím osobám o vynálezu. Původce, který vytvořil vynález v pracovním poměru, na nějž zaměstnavatel uplatnil právo na patent, má právo vůči zaměstnavateli na přiměřenou odměnu. Pro její výši je rozhodný technický a hospodářský význam vynálezu a přínos dosažený jeho možným využitím nebo jiným uplatněním, přičemž se přihlíží k materiálnímu podílu zaměstnavatele na vytvoření vynálezu a k rozsahu pracovních úkolů původce. Dostane-li se již vyplacená odměna do zjevného nepoměru s přínosem dosaženým pozdějším využitím nebo jiným uplatněním vynálezu, má původce právo na dodatečné vypořádání. Uvedená práva a povinnosti zůstávají po skončení pracovního poměru původce se zaměstnavatelem nedotčena.⁵⁶

Účinek patentu a doba platnosti

Patentová ochrana je výlučnou formou ochrany, která je založena na výlučné dispozici majitele s tímto předmětem. Základním právem majitele je výlučné právo předmět patentu využívat, poskytnout právo k jeho využití, a to nejčastěji formou licenční smlouvy nebo smlouvy obdobné, a právo převést patent na třetí osobu smlouvou o převodu patentu. Výlučná dispoziční práva mají však povahu jak pozitivní, tedy právo k výkonu, tak i negativní, tedy každou třetí osobu z tohoto práva vyloučit. Od doby nabytí účinnosti patentu je majitel oprávněn domáhat se ochrany vůči osobám, které neoprávněně zasahují do jeho práv.

Udělení patentu navazuje na zveřejnění předmětu patentové přihlášky, ke kterému dochází po uplynutí 18 měsíců od vzniku práva přednosti k uvedenému řešení. O zveřejnění obsahu přihlášky je veřejnost informována ve věstníku Úřadu a ve stejnou dobu jsou ve studovně Úřadu k dispozici

⁵⁵ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.

⁵⁶ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.

úplné podlohy zveřejněné patentové přihlášky. Zveřejnění patentové přihlášky je důležitou právní skutečností. Jednak obsah zveřejněné přihlášky je od doby zveřejnění na závadu novosti dalším patentovým přihláškám a jednak je její obsah významnou a čerstvou informací o stavu techniky pro veřejnost, včetně konkurence. Na základě seznámení se s jejím obsahem lze podávat připomínky k patentovatelnosti, lze se připravit na zrušení případné patentové ochrany, ale také lze čerpat z obsahu zveřejněných informací, pokud nejsou a nemají být předmětem patentové ochrany. Zveřejněním patentové přihlášky se majitel definitivně vzdává možnosti dále právo na patent neuplatňovat a případně zde uvedené skutečnosti před veřejností utajit. Za období mezi zveřejněním patentové přihlášky a oznámením o udělení patentu ve věstníku vzniká přihlašovatelův zvláštní právo na přiměřené odškodnění od toho, kdo po zveřejnění předmět patentové přihlášky využíval. Toto právo však může majitel uplatnit jen za předpokladu, že následně skutečně dojde k udělení patentu, a také jej může uplatnit až ode dne oznámení o udělení patentové ochrany ve Věstníku. Patent platí 20 let od podání patentové přihlášky za předpokladu pravidelného placení ročních udržovacích poplatků. Dvacetiletou dobu ochrany patentu nelze prodloužit s výjimkou dodatkového ochranného osvědčení na léčiva a látky na ochranu rostlin, kde to připadá v úvahu v případě splnění zákonných podmínek až na dobu pěti let. Doba účinnosti patentu ve vztahu k době jeho platnosti je kratší o dobu probíhajícího řízení, které i v souvislosti s přijatým systémem takzvaného odloženého průzkumu trvá několik let.⁵⁷

Zákaz PŘÍMÉHO využívání patentu

Nikdo nesmí bez souhlasu majitele patentu:

- vyrábět, nabízet, uvádět na trh nebo používat výrobek, který je předmětem patentu, nebo k tomu účelu výrobek dovážet či skladovat anebo s ním jiným způsobem nakládat;
- využívat způsob, který je předmětem patentu, popřípadě nabízet tento způsob k využití;
- nabízet, uvádět na trh, používat nebo k tomuto účelu dovážet či skladovat výrobek přímo získaný způsobem, který je předmětem patentu; přitom shodné výrobky se považují za získané způsobem, který je předmětem patentu, je-li nanejvýš pravděpodobné, že výrobek byl vyroben způsobem, který je předmětem patentu, a majiteli patentu se přes přiměřené úsilí nepodařilo určit skutečně užitý výrobní způsob, dokud se neprokáže opak. Při dokazování opaku je nutno šetřit práv vyplývajících z ochrany obchodního tajemství.

Zákaz NEPŘÍMÉHO využívání patentu

Nikdo nesmí bez souhlasu majitele patentu dodávat nebo k dodání nabízet jiné osobě, než je osoba oprávněná využívat patentovaný vynález, prostředky týkající se podstatného prvku tohoto vynálezu

⁵⁷ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. Práva k průmyslovému vlastnictví. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

a sloužící v tomto ohledu k jeho uskutečnění, jestliže je vzhledem k okolnostem zřejmé, že tyto prostředky jsou způsobilé k uskutečnění patentovaného vynálezu a jsou k němu určeny.

Převod patentu

Patent se převádí písemnou smlouvou, která nabývá účinnosti vůči třetím osobám zápisem do patentového rejstříku.

Licence na vynález

Souhlas (licence) k využívání vynálezu chráněného patentem se poskytuje písemnou smlouvou. Licenční smlouva nabývá účinnosti vůči třetím osobám zápisem do patentového rejstříku.

Zánik patentu⁵⁸

Patent zanikne (ex nunc), jestliže:

- uplyne doba jeho platnosti;
- majitel patentu nezaplatí ve stanovené lhůtě příslušné poplatky za udržování patentu v platnosti;
- majitel patentu se ho vzdá; v tomto případě patent zanikne dnem, kdy písemné prohlášení majitele patentu dojde Úřadu.

Zrušení patentu⁵⁹

Úřad patent zruší (ex tunc), zjistí-li se dodatečně,

- že vynález nesplňoval podmínky patentovatelnosti;
- že vynález není v patentu popsán tak jasně a úplně, aby jej mohl odborník uskutečnit;

7.3 Řízení o patentové přihlášce

Přihláška vynálezu Možnosti přihlášení u nás a v zahraničí:

- a) česká přihláška
- b) národní přihláška v jiném státě

^{1,2} HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

- c) mezinárodní přihláška
- d) evropská patentová přihláška.

- Národní cestou Přihlašovatel může přihlásit vynález přímo v každém státu, ve kterém chce mít vynález chráněn patentem nebo jiným druhem ochrany. K tomu je nutno v každém státu zvolit zástupce, který je oprávněn zastupovat přihlašovatele před příslušným úřadem, přeložit popis vynálezu, patentové nároky a anotaci do úředního jazyka tohoto úřadu a zaplatit poplatky. Veškeré informace týkající se přihlášení vynálezu, vlastního řízení o přihlášce a výše poplatků včetně lhůt k jejich placení pak podá zvolený zástupce.
- Cestou "Evropského patentu" Pokud si přihlašovatel přeje získat patent pouze pro státy, které jsou členskými státy Evropské patentové organizace (EPO), pak je možno podat žádost o Evropský patent. Smluvními státy EPO jsou k 1. 7. 2005: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Island, Itálie, Irsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Monako, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko, Velká Británie, Slovinsko, Maďarsko, Rumunsko a Turecko (31 států). Nečlenskými státy, na jejichž území mohou nastat účinky evropského patentu na základě tzv. „systému rozšíření“, jsou v současné době Albánie, Bývalá republika Jugoslávie - Makedonie, Srbsko a Černá Hora, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko.

Evropskou patentovou přihlášku lze podat:

- u Evropského patentového úřadu v Mnichově nebo v jeho pobočce v Haagu nebo v jeho kanceláři v Berlíně,
- pokud to právo smluvního státu připouští nebo předepisuje, u ústředního úřadu průmyslového vlastnictví nebo jiného příslušného orgánu tohoto smluvního státu. Poplatky činí cca 1500-2000 EUR. Další informace o podávání evropských patentových přihlášek: www.european-patent-office.org
- Cestou mezinárodní přihlášky – PCT Podle Smlouvy o patentové spolupráci (PCT) jedinou přihláškou podanou v Úřadu průmyslového vlastnictví (ÚPV) lze získat ochranu v 123 smluvních státech a čtyři regionální patenty (včetně evropského). Mezinárodní přihláška se podává v ÚPV v angličtině, němčině nebo francouzštině, ve stejném jazyku pak musí být i žádost o mezinárodní přihlášku, kterou lze obdržet bezplatně v ÚPV. Od 1. 1. 1999 je možno podat přihlášku i v češtině
s tím, že je nutno do jednoho měsíce od podání mezinárodní přihlášky předložit překlad do jednoho ze shora uvedených jazyků. Žádost však musí být vždy v jednom z těchto jazyků.
- Poplatky spojené s podáním jsou: předávací poplatek 1500 Kč, poplatek za doklad o právu přednosti 600 Kč, mezinárodní přihlašovací poplatek 1400 CHF a 1550 EUR za mezinárodní rešerši. Pokud je přihlašovatel fyzická osoba a má občanství a sídlo v České republice, může

uplatnit slevu 75 % z mezinárodního přihlašovacího poplatku. Pokud je několik přihlašovatelů, musí tyto podmínky splňovat každý z nich. Pozor: Při vstupu do národní fáze resp. regionální fáze mezinárodní přihlášky je pak nutno zaplatit další poplatky v souladu s národním nebo regionálním zákonodárstvím. Ve většině států pak musí být přihlašovatel při řízení zastoupen zástupcem, oprávněným zastupovat před příslušným úřadem. Informace o řízení o mezinárodních přihláškách: www.wipo.int.

Přihláška vynálezu:

Řízení o udělení patentu se zahajuje podáním přihlášky vynálezu u Úřadu. Úřad je místem, u něhož občané České republiky, jakož i jiné osoby, které mají na území České republiky bydliště nebo sídlo, mohou podávat mezinárodní přihlášky. Úřad je místem, u něhož lze podat evropskou patentovou přihlášku podle Úmluvy o udělování evropských patentů uzavřené v Mnichově dne 5. října 1973. Přihláška vynálezu se může týkat pouze jednoho vynálezu nebo skupiny vynálezů navzájem spojených tak, že tvoří jedinou obecnou vynálezovou myšlenku. Vynález musí být v přihlášce vynálezu vysvětlen tak jasně a úplně, aby jej mohl odborník uskutečnit. V pochybnostech může Úřad vyzvat přihlašovatele, aby předvedením předmětu přihlášky vynálezu nebo jiným vhodným způsobem prokázal jeho využitelnost. Neprokáže-li to, má se za to, že přihlašovaný předmět není využitelný.

Úřad přihlášku vynálezu zveřejní po uplynutí 18 měsíců od vzniku práva přednosti a toto zveřejnění oznámí ve Věstníku. Po zveřejnění přihlášky vynálezu může kdokoli podat Úřadu připomínky k patentovatelnosti jejího předmětu; k připomíncekám Úřad přihlédne při úplném průzkumu přihlášky vynálezu. Osoby, které podaly připomínky podle odstavce 1, nestávají se účastníky řízení o přihlášce vynálezu. Přihlašovatel vynálezu však musí být o připomíncekách vyrozuměn.

Úřad podrobí přihlášku vynálezu úplnému průzkumu, v němž zjišťuje, zda splňuje podmínky stanovené tímto zákonem pro udělení patentu. Úřad provede úplný průzkum přihlášky vynálezu na žádost přihlašovatele či jiné osoby, nebo jej může provést z moci úřední.

Nejsou-li podmínky stanovené pro udělení patentu splněny, Úřad přihlášku zamítne. Před zamítnutím přihlášky vynálezu musí být přihlašovateli umožněno vyjádřit se k podkladům, na jejichž základě má být o přihlášce vynálezu rozhodnuto. V případě, že přihlašovatel neodstraní ve stanovené lhůtě vady přihlášky, které brání udělení patentu, Úřad řízení o přihlášce zastaví. Na tento důsledek musí být přihlašovatel při stanovení lhůty upozorněn. Splňuje-li předmět přihlášky vynálezu stanovené podmínky a přihlašovatel zaplatí příslušný správní poplatek, Úřad udělí přihlašovateli patent; přihlašovatel se stává majitelem patentu. Majiteli patentu vydá Úřad patentovou listinu, v níž uvede jméno původce a jejíž součástí je popis vynálezu a patentové nároky, a udělení patentu oznámí ve Věstníku.

7.4 Právo užitných vzorů

Užitným vzorem lze chránit technické řešení, které je **nové**, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je **průmyslově využitelné**. Pojem „technické řešení“ odpovídá pojmu „vynález“ u ochrany patentem, předměty, které je možno chránit patentem a užitným vzorem, jsou tedy z tohoto pohledu srovnatelné. Z ochrany užitným vzorem jsou však oproti patentu dále vyloučeny biologické reproduktivní materiály a jakékoliv „způsoby“. Zapsaný užitný vzor platí 4 roky ode dne podání přihlášky. Dobu platnosti zápisu užitného vzoru prodlouží Úřad na (zpoplatněnou) žádost majitele užitného vzoru až dvakrát, pokaždé o tři roky. Maximální doba platnosti zapsaného užitného vzoru je tedy **10 let**.⁶⁰

1. Novost užitného vzoru

- Technické řešení je nové, není-li součástí stavu techniky.
- Stavem techniky pro účely tohoto zákona je vše, co bylo přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatel užitného vzoru právo přednosti, zveřejněno.
- Stavem techniky není takové zveřejnění výsledků práce přihlašovatele nebo jeho právního předchůdce, ke kterému došlo v posledních šesti měsících před podáním přihlášky užitného vzoru.

2. Průmyslová využitelnost

- Technické řešení je průmyslově využitelné, jestliže může být opakovaně využíváno v hospodářské činnosti.

Užitnými vzory **NELZE** chránit:

- technická řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména se zásadami lidskosti a veřejné morálky,
- odrůdy rostlin a plemena zvířat, jakož i biologické reproduktivní materiály, způsoby výroby nebo pracovní činnosti

Bez souhlasu majitele užitného vzoru nikdo nesmí technické řešení chráněné užitným vzorem při hospodářské činnosti vyrábět, uvádět do oběhu nebo upotřebit. Majitel užitného vzoru, stejně jako je tomu u patentu, je oprávněn poskytnout souhlas k využívání technického řešení jiným osobám nebo na ně užitný vzor převést a dále všem třetím osobám využívání chráněného řešení zapovědět.

⁶⁰ Příručka Ochrana duševního vlastnictví. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.

Užitné vzory se zapisují do rejstříku na základě takzvaného registračního principu, jehož podstata spočívá v tom, že před zápisem nedochází k porovnání předmětu

užitného vzoru se stávajícím stavem techniky, což umožňuje velmi rychlé a finančně nenáročné řízení. V případě osvědčení na užitný vzor je tedy odpovídající právo, které má obecně stejnou kvalitu, a obsah s právem patentovým podstatně rizikovější než v případě patentové ochrany, kdy byla příslušným úřadem před udělením patentové ochrany kvalifikovaně vypracována rešerše na novost a proveden úplný průzkum předmětu patentové přihlášky, včetně porovnání se světovým stavem techniky.⁶¹

Zánik užitného vzoru ⁶²

Užitný vzor zanikne (ex nunc), jestliže:

- uplyne doba jeho platnosti;
- majitel užitného vzoru se ho vzdá; v tomto případě ochrana zanikne dnem, kdy písemné prohlášení majitele užitného vzoru dojde Úřadu.

Výmaz užitného vzoru⁶³

Na návrh kohokoliv Úřad provede výmaz užitného vzoru z rejstříku

- a) není-li technické řešení způsobilé k ochraně,
- b) je-li předmět užitného vzoru již chráněn patentem s účinky na území České republiky či užitným vzorem s dřívějším právem přednosti,
- c) jestliže předmět užitného vzoru jde nad rámec původního podání přihlášky užitného vzoru.

Výmaz užitného vzoru z rejstříku má účinky, jako by užitný vzor nebyl do rejstříku zapsán. Týkají-li se důvody výmazu jen části užitného vzoru, užitný vzor se vymaže částečně.

Řízení o zápis užitného vzoru

Patentová ochrana nemusí být vždy jedinou vhodnou formou ochrany jedinečných technických řešení. Pro předměty s nižší vynálezeckou úrovní, popř. menšího ekonomického významu, je možné zvolit si pro svůj vynález jednodušší, rychlejší a méně nákladnou ochranu tzv. užitným vzorem. Užitným vzorem jsou nová, průmyslově využitelná technická řešení, která přesahují rámec pouhé od-

⁶¹ TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

^{2,3} HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.

borné dovednosti. Z uvedeného je zřejmé, že podmínky ochrany užitého vzoru se od ochrany patentem liší jen požadavkem na úroveň řešení. Z možnosti ochrany užitém vzorem jsou však vyloučeny všechny způsoby výroby nebo pracovní činnosti a biologické reproduktivní materiály. Pokud jde o právo na ochranu užitém vzorem a náležitosti přihlášky užitého vzoru, platí obdobné zásady jako v případě patentové přihlášky.

Základní rozdíl však spočívá v řízení o přihláškách užitéch vzorů. Řízení je zde založeno na tzv. registračním principu, kdy Úřad zkoumá jen splnění základních podmínek pro ochranu a zapíše užité vzor do rejstříku, aniž by zkoumal, zda předmět přihlášky je z hlediska novosti a tvůrčí úrovně způsobilý k ochraně.

Na rozdíl od patentové ochrany tak k zápisu užitého vzoru může dojít velmi rychle, zpravidla za tři až čtyři měsíce po podání přihlášky. Za určitých podmínek je možné dokonce z původní přihlášky vynálezu odbočit na přihlášku užitého vzoru při zachování původní priority.

Ve srovnání s patentem (20 let) je tedy zřejmé, že se tato ochrana (4 + 2x 3 roky) nehodí v těch případech, kdy k využití chráněného předmětu dojde až v delším časovém odstupu. Naopak je ideální pro předměty s kratší životností, protože účinky zápisu užitého vzoru jsou stejné jako účinky patentu. Avšak tím, že užité vzor se zapisuje do rejstříku bez průzkumu novosti a úrovně řešení, je také jeho monopol oproti patentu křehký a postavení jeho majitele méně jisté. Poplatky, za užité vzor jsou řádově mnohem nižší. Patentová ochrana nemusí být vždy jedinou vhodnou formou ochrany jedinečných technických řešení. Pro předměty s nižší vynálezeckou úrovní, popř. menšího ekonomického významu, je možné zvolit si pro svůj vynález jednodušší, rychlejší a méně nákladnou ochranu tzv. užitém vzorem.⁶⁴

Předmětem patentového práva jsou výsledky technické tvůrčí činnosti na takové úrovni, že jsou schopny udělení patentové ochrany. Právo na udělení patentu poskytuje zákon původci vynálezu, tedy osobě, která jej vytvořila vlastní tvůrčí prací, nebo jejímu právnímu zástupci, tedy tomu, na něhož původce své právo převedl nebo na něho toto právo přešlo, tedy například dědici. Právo na patent má v případě, že předmět patentové přihlášky splňuje podmínky patentovatelnosti a nespadá do výluk z patentovatelnosti a dále zaplatí stanovené poplatky. Patentová ochrana je výlučnou formou ochrany, která je založena na výlučné dispozici majitele s tímto předmětem. Užitém vzorem lze chránit technické řešení, které je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné. Maximální doba platnosti zapsaného užitého vzoru je tedy 10 let.

⁶⁴ JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.

Předmětem patentového práva jsou výsledky technické tvůrčí činnosti na takové úrovni, že jsou schopny udělení patentové ochrany. Právo na udělení patentu poskytuje zákon původci vynálezu, tedy osobě, která jej vytvořila vlastní tvůrčí prací, nebo jejímu právnímu zástupci, tedy tomu, na něhož původce své právo převedl nebo na něho toto právo přešlo, tedy například dědici. Právo na patent má v případě, že předmět patentové přihlášky splňuje podmínky patentovatelnosti a nespadá do výluk z patentovatelnosti a dále zaplatí stanovené poplatky. Patentová ochrana je výlučnou formou ochrany, která je založena na výlučné dispozici majitele s tímto předmětem. Užitným vzorem lze chránit technické řešení, které je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné. Maximální doba platnosti zapsaného užitého vzoru je tedy 10 let.

1. Charakterizujte užité vzory!
2. Jaká je maximální doba platnosti zapsaného užitého vzoru?
3. Jaké jsou možnosti přihlášky vynálezu u nás a v zahraničí?
4. Co je to patent?

Literatura k tématu:

- [1] HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-740-0417-9.
- [2] JAKL, Ladislav. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.
- [3] Příručka Ochrana duševního vlastnictví. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.
- [4] SUCHÝ, Václav. *Nehmotné statky a průmyslová práva: jejich ochrana, oceňování a komerční využití*. Praha: Technologické centrum Akademie věd ČR, 2010. ISBN 978-80-86794-32-7.
- [5] TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2007. ISBN 978-80-7239-206-3.

Kapitola 8

Známkové právo

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat základné pojmy týkající se ochranných známek
- charakterizovat postup při podávání přihlášky ochranné známky
- charakterizovat důvody odmítnutí ochrany přihlašovaného označení

Klíčová slova:

Ochranná známka, průzkum přihlášky, formální průzkum, věcní průzkum

8.1 Vymezení pojmu ochranné známky

Jedním z nejdůležitějších institutů práv na označení je ochranná známka, upravená v zákoně o ochranných známkách. Jde o označení, které umožňuje rozlišit shodné výrobky, pocházející od různých výrobců, kteří tyto výrobky vyrábějí, nebo s nimi obchodují, a shodné služby, které jsou poskytovány odlišnými subjekty v oblasti terciární sféry. Podnikatel má tak určitou záruku toho, že jeho výrobky a služby vstoupily do povědomí spotřebitele, který se bude lépe orientovat v široké nabídce zboží a služeb. Působení ochranné známky a její vliv na zákazníka zajišťuje současně i odbyt produktů a služeb na trhu, spolu s využitím dobré pověsti, popř. Všeobecné známosti takového označení. K tomu, aby označení přihlašované jako ochranná známka plnilo svůj účel pro spotřebitele, ale i pro podnikatelské subjekty, platí určitá kritéria, která spočívají zejména v úzké vazbě známky na podnikatelské aktivity subjektu, který ji přihlašuje, na dobré způsobilosti odlišit přihlašované označení od již zapsaných ochranných známek zavedených na trhu a na fantazijnosti, originalitě a nevšednosti takového označení, včetně jeho výraznosti a snadné zapamatovatelnosti.⁶⁵

Podle zákona se ochrannou známkou rozumí „*označení tvořené slovy, písmeny, číslicemi, kresbou nebo tvarem výrobku nebo jeho obalu, popř. jejich kombinací, určené k rozlišení výrobků nebo služeb, pocházejících od různých podnikatelů a zapsané do rejstříku ochranných známek vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví*“.

V první řadě můžeme s jistotou konstatovat, že přihlašovatelem a následně majitelem ochranné známky v současnosti nemusí být pouze podnikatel, nýbrž rovněž i fyzická nebo právnická osoba od podnikatele odlišná. Ovšem i tato osoba musí prodávat či vyrábět zboží nebo, a tento případ se zřejmě v budoucnu stane častějším, poskytovat služby.

⁶⁵ Příručka Ochrana duševního vlastnictví. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.

8.2 Postup při podávání přihlášky ochranné známky a zápisná způsobilost

O zápis ochranné známky do rejstříku se žádá **přihláškou ochranné známky**, kterou může podat fyzická nebo právnická osoba pro specifické výrobky a/nebo služby. Podání přihlášky je jednostranným adresovaným právním úkonem, jímž se zahajuje specifické správní řízení o přihlášce ochranné známky a pro něž tedy v souladu s příslušnými právními předpisy musí oprávněný subjekt, přihlašovatel, mít právní subjektivitu, přesněji způsobilost k právům a povinnostem a způsobilost k právním úkonům. Přihláška se v jednom vyhotovení podává u Úřadu a musí splňovat určité obsahové/formální náležitosti, jmenovitě pak: žádost o zápis ochranné známky do rejstříku, jméno a příjmení fyzické osoby a adresu místa jejího trvalého pobytu, popřípadě adresu pro doručování, je-li přihlašovatelem osoba fyzická, nebo obchodní firmu nebo jiný název a sídlo, je-li přihlašovatelem osoba právnická, dále údaje o totožnosti zástupce, je-li přihlašovatel zastoupen, seznam výrobků a služeb, pro něž má být ochranná známka zapsána a v neposlední řadě rovněž znění nebo plošné vyobrazení přihlašované ochranné známky a podpis přihlašovatele nebo zástupce, je-li přihlašovatel zastoupen.

66

Úspěšné podání přihlášky ochranné známky zakládá přihlašovateli právo přednosti v době trvání šesti měsíců pro případné podání mezinárodních přihlášek před každým, kdo podá později přihlášku shodné nebo podobné ochranné známky pro shodné nebo podobné výrobky nebo služby.

Průzkum přihlášky ochranné známky

Po podání přihlášky ochranné známky podrobí Úřad průmyslového vlastnictví známku tzv. formálnímu průzkumu a posléze tzv. věcnému průzkumu.

- V rámci formálního průzkumu Úřad zkoumá, zda přihláška obsahuje všechny náležitosti stanovené zákonem a zda je zaplacen správní poplatek. Pokud zjistí v tomto směru nějaký nedostatek, vyzve přihlašovatele, aby jej ve stanovené lhůtě odstranil. Pokud jsou všechny nedostatky odstraněny a přihláška obsahuje potřebné náležitosti, Úřad přihlášku zveřejní ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. Pokud nejsou odstraněny zjištěné nedostatky, Úřad přihlášku zamítne.

⁶⁶ HORÁČEK, Roman. *Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví : komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-569-5.

- V rámci věcného průzkumu Úřad zkoumá, zda přihlášené označení je způsobilé zápisu. Pokud dospěje k závěru, že tomu tak není, přihlášku zamítne. Ještě předtím však Úřad umožní přihlašovatelovi se k důvodům zamítnutí vyjádřit.

Pokud Úřad přihlášku v rámci formálního nebo věcného průzkumu nezamítne, dojde k další fázi přihlašovacího řízení, což je zveřejnění přihlášky. Ke zveřejnění přihlášky dojde ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví a od doby zveřejnění začne běžet tříměsíční lhůta pro podání tzv. námitek. – relativní důvod pro nezápis určité ochranné známky do rejstříku, neboť záleží výlučně na třetí osobě, nikoliv tedy na Úřadu, zda se bude či nebude bránit určité přihlášce, tedy podá či nepodá námitky. V tomto směru jsou námitky hlavním procesním nástrojem určitého zákonem vyjmenovaného okruhu osob před zápisem ochranné známky do rejstříku. Námitky může podat především – vlastník či přihlašovatel zaměnitelné ochranné známky s dřívějším právem přednosti, která je zapsána, popř. přihlašována pro stejné nebo podobné výrobky nebo služby.⁶⁷

8.3 Absolutní důvody odmítnutí ochrany přihlašovaného označení⁶⁸

Do rejstříku ochranných známek tedy Úřad pro rozpor s ustanovením § 4 nebo 6 zákona o ochranných známkách za žádných okolností, tedy krom výjimek uvedených na jiných místech tohoto dokumentu, nezapíše:

- **Označení, která nemohou tvořit ochrannou známku ve smyslu její pozitivní definice**

Označení, které se má stát ochrannou známkou, neboť do okamžiku jeho zapsání do rejstříku se o ochrannou známku nejedná, musí splňovat zde stanovené náležitosti.

- **Nedistinktivní označení**

Dalším znakem, který ochranná známka musí vždy mít, je její schopnost rozlišit výrobky nebo služby, pro které má být užívána. Bez této její esenciální charakteristiky se z přihlášeného označení zapsaná ochranná známka nikdy nemůže stát. V tomto ohledu je pak možno označení rozčlenit nejméně do

⁶⁷ BÁLKOVÁ, Stanislava. *Ochranná známka a průmyslový vzor - jejich ochrana a padělání*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-110-8.

⁶⁸ KOUKAL, Pavel. *Zákon o ochranných známkách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-762-2.

tří skupin. Do první z nich budou spadat tzv. označení fantazijní, jejichž typickým příkladem bude ochranná známka „**ADIDAS**“. Taková označení jsou smyšlená, ve svém prvovýznamu vůbec na specifický druh výrobku nebo zboží neasociují a k získání jejich distinktivnosti je většinou zpočátku zapotřebí vynaložení nemalých finančních nákladů na promotion a marketing. Druhou skupinou označení jsou pak taková, která jsou užívána v běžném jazyce, cílem jejich užívání je vytvoření pozitivní asociace na specifický výrobek, ale jejich význam v běžném jazyce s chráněnými výrobky a službami vůbec nekoresponduje. Takováto označení fantazijní charakter sice postrádají, ale stejně jako označení fantazijní mohou mít velkou rozlišovací způsobilost. Jejich typickým příkladem bude slovní nebo obrazová ochranná známka „**APPLE**“ (jablko). Třetí skupina je pak tvořena těmi označeními, která jsou negací skupiny druhé. Autor tím má na mysli taková označení, která rovněž nejsou fantazijní, v běžném jazyce jsou používána, ale na rozdíl od skupiny druhé jejich běžný význam přímo koreponduje s výrobky a službami, pro které mají být zapsána. Zde ale vždy záleží na okolnostech daného případu, zda je dané označení spíše popisné/deskriptivní nebo sugestivní povahy. Příkladem označení typicky popisného by bylo již shora uvedené „**APPLE**“, přihlašované pro skutečná jablka. Tato by pro svou popisnost ve vztahu k druhu výrobků a neschopnost ve vztahu k běžnému spotřebiteli rozlišit výrobky daného druhu Úřadem průmyslového vlastnictví s určitostí zamítnuta. Nutno dodat, že rozlišování označení na deskriptivní a distinktivní činí v běžné praxi největší obtíže, poněvadž další typicky popisné označení, tentokrát ale s převažujícím prvkem distinktivním je mimo jiné i „**NEALKO OLOMOUC, a.s.**“, které je jako slovní ochranná známka zapsáno.

- **Generická a popisná označení**

Označení tvořená výlučně označeními nebo údaji, které slouží v obchodě k určení druhu, jakosti, množství, účelu, hodnoty, zeměpisného původu nebo doby výroby výrobků nebo poskytnutí služby nebo k označení jiných jejich vlastností jsou zákonem ze z jejich zápisu jako ochranné známky výslovně vyloučena. Jako příklad popisného označení by krom již obecně známých označení „**EXTRA-DRY**“ nebo „**SELECTED**“ mohla sloužit i označení „**Počasí**“ přihlašované službu „televizí vysílání“, neboť svým rozhodnutím ze dne 3. 7. 1997 Úřad konstatoval, že toto označení nemá rozlišovací způsobilost, neboť televizní vysílání týkající se stavu nebo předpovědi počasí zajišťují v podstatě všechny televizní stanice. Jako typický příklad popisného označení výrobku lze užít označení „**WALKMAN**“, kdy svým rozhodnutím ze dne 18. 11. 1998 (č. přihlášky O-106963) Úřad obdobně konstatoval: ...“Toto označení je však nutno považovat za druhové, neboť je běžně používáno v obchodě k označování kapesních magnetofonů.“

- **Označení tvořená výlučně označeními nebo údaji, jež se staly obvyklými v běžném jazyce nebo v poctivých obchodních zvyklostech**

Rovněž tak označení, která v minulosti měla schopnost rozlišit výrobky nebo služby, tuto svou rozlišovací schopnost svým častým užíváním ztratila a stala se běžnou součástí jazyka, není možno jako

ochrannou známku zapsat. Typickým příkladem takového označení bude zřejmě „PVC“, „IGELIT“, apod..

- **Označení tvořená výlučně tvarem, který vyplývá z povahy samotného výrobku nebo který je nezbytný pro dosažení technického výsledku anebo který dává výrobku podstatnou užžitnou hodnotu**

Ze známkové ochrany jsou z tohoto důvodu vyloučena především prostorová označení mající tvar běžného výrobku, neboť jako taková nemají způsobilost rozlišit výrobky různých výrobců. Typickým příkladem takového označení bude i oválná léková tableta, jejíž přihláška podaná pro třídu (5) – farmaceutické výrobky byla rozhodnutím Úřadu ze dne 18. 11.1997 bez dalšího zamítnuta.

- **Označení v rozporu s veřejným pořádkem nebo dobrými mravy**

Typickým příkladem označení v rozporu s dobrými mravy budou různé vulgarizmy, výrazy pornografické jiné obdobné výrazy. Slovní výraz „SVASTIKA“ sice ve svém prvovýznamu jistě vulgární není, ale pro svou obecně hanlivou povahu a jednoznačný rozpor jak s obecně uznávanými normami, potažmo dobrými mravy, zřejmě nikdy jako ochranná známka zapsán nebude. A to i přesto, že by toto označení zcela jistě velmi rychle získalo rozlišovací způsobilost pro vybrané výrobky či služby. Do výluky zápisu schopnosti pro rozpor s veřejným pořádkem můžeme řadit i názvy státních činitelů nebo státních orgánů. Autor by sice v zásadě neměl ničeho proti bonboniéře o 200 čokoládových figurkách nesoucích jména jednotlivých poslanců, prodávající se pod ochrannou známkou „**POSLANECKÁ SNĚMOVNA**“, ale to již by zcela jistě záviselo na správním uvážení Úřadu, zda by svou rozhodovací pravomoc uplatnil více či méně restriktivně, potažmo zda by přihlášené označení jako ochrannou známku zapsal nebo přihlášku pro rozpor s veřejným pořádkem zamítl.

- **Klamavá označení**

Za klamavá jsou zákonem i Úřadem považována ta označení, která s ohledem na jakost, povahu nebo zeměpisný původ výrobku, který označují, ve vztahu ke spotřebiteli nemají náležitou vypovídací hodnotu. Pakliže si totiž blíže nespecifikovaný spotřebitel koupí „**HOŘICKÉ**“ trubičky nebo „**OLOMOUCKÉ**“ tvarůžky, má neoddiskutovatelné právo předpokládat, že jím konzumované potraviny jsou vyráběny v Hořicích a na Olomoucku. Kdyby tedy někdo zamýšlel registraci ochranné známky „**BRNĚNSKÁ FEFERONKA**“ a měl provozovnu v Hradci Králové, respektive v jakékoli mimo-brněnské oblasti, a řádně neprokázal vztah přihlašovaného označení k brněnskému regionu, bude jeho přihláška s jistotou zamítnuta nejméně pro neodstranitelný rozpor s ustanovením § 4 písm. g) zákona o ochranných známkách.

- **Označení přihlašovaná pro vína či lihoviny obsahující zeměpisné označení, aniž by víno či lihovina měly takovýto zeměpisný původ**

Takováto označení jsou do určité míry podobná těm z předchozího odstavce. V tomto případě se však musí jednat o označení v souvislosti s lihovinami či víny. Jejich typickým příkladem by byly logo „**FINSKÁ VODKA**“, pro vína a lihoviny, ve skutečnosti jsou vyráběná na Svatém Kopečku u Olomouce, nebo označení „**KUBÁNSKÝ RUM**“ ve skutečnosti vyráběný v Božkově. Co je, však uvedeného rumu týče, zde by přihlašované označení zcela jistě nebylo zaregistrováno rovněž pro svou klamavou povahu, neboť jak je zainteresované veřejnosti známo, rum jako takový musí být vyráběn z cukrové třtiny, která je v požadovaném množství na území České republiky nedostupná.

- **Označení, které obsahuje znak vysoké symbolické hodnoty zejména náboženské symboly**
- **Označení, jehož užívání by bylo v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z mezinárodních smluv**

8.4 Zápis a práva z ochranné známky

Úřad zapíše ochrannou známku do rejstříku a vydá vlastníkově známky osvědčení o zápisu do rejstříku. Zápis ochranné známky do rejstříku oznámí Úřad ve Věstníku průmyslového vlastnictví, přičemž účinky zápisu ochranné známky nastávají dnem zápisu do rejstříku. Zápisem do rejstříku získává vlastník ochranné známky výlučné právo na její užívání. Platnost ochranné známky je **10 let** od data podání přihlášky ochranné známky. Platnost lze prodlužovat vždy o dalších **10 let** na základě žádosti o obnovu ochranné známky podané v zákonné lhůtě.

Práva z ochranné známky

Základním právem majitele ochranné známky je výlučné právo vlastníka označovat své výrobky nebo služby ochrannou známkou, pro které je zapsána, nebo je užívat ve spojení s těmito výrobky nebo službami. Tomu odpovídá právo vlastníka, že bez jeho souhlasu nesmí žádná další osoba užívat označení shodné nebo zaměnitelné s ochranou známkou pro stejné nebo podobné výrobky nebo služby, pro které je známka zapsána. Dále jsou v zákoně uvedena oprávnění, která vlastník má při porušení jeho práv. Má zejména právo domáhat se u soudu toho, aby porušování práva bylo zakázáno, a aby následky porušení byly odstraněny. Může se domáhat přiměřeného zadostiučinění, a to i v penězích, a má právo na vydání bezdůvodného obohacení příp. na náhradu škody. Zadostiučinění a náhrady

škody se přitom může vlastník domáhat již po zveřejnění přihlášky ochranné známky, přičemž soud o věci rozhodne až po zápisu ochranné známky do rejstříku.⁶⁹

Mezinárodní ochranní známka

Podle teritoriálního principu je ochranná známka, která je zapsána do rejstříku vedeného Úřadem, platná pouze na území České republiky. V průběhu řízení o přihlášce nebo kdykoliv v době platnosti zapsané ochranné známky může přihlašovatel (vlastník) požádat Úřad o mezinárodní zápis ochranné známky u Mezinárodního úřadu WIPO se sídlem v Ženevě, nebo si podat přihlášku ochranné známky přímo u zápisného úřadu v té které zemi, o kterou má zájem. Mezinárodní zápis ochranné známky umožňuje přihlásit ochrannou známku do států, které jsou smluvními stranami Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek nebo Protokolu k Madridské dohodě, a to na základě jediné žádosti podané u českého Úřadu. Přihlašovatel může v této žádosti rovněž uplatnit právo přednosti z přihlášky ochranné známky v České republice. Mezinárodní přihláška musí být identická s národní (českou) přihláškou nebo s již zapsanou známkou v České republice, pro stejný či užší rozsah seznamu výrobků a služeb. Seznam musí přihlašovatel předložit ve francouzském jazyce. Pokud přihlašovatel žádá o ochranu alespoň v jednom státě, který je členem pouze Protokolu k Madridské dohodě, může být seznam ve francouzském nebo anglickém jazyce podle výběru přihlašovatele. Mezinárodní zápis ochranné známky je po dobu 5 let závislý na existenci zápisu téže ochranné známky v České republice. Dojde-li k zániku této ochranné známky ve lhůtě pěti let od data mezinárodního zápisu, bude i její mezinárodní zápis zrušen v mezinárodním rejstříku. Doba platnosti mezinárodní ochranné známky je deset let od data podání přihlášky a následně je možné ji obnovovat pokaždé na dalších deset let.⁷⁰

Změna vlastníka ochranné známky

Ochranná známka může být nezávisle na převodu podniku převedena, a to pro všechny výrobky nebo služby, pro které je zapsána, nebo jen pro některé z nich. Převod ochranné známky musí být učiněn písemnou smlouvou.

Převod, popřípadě přechod ochranné známky je účinný vůči třetím osobám zápisem do rejstříku; nabyvatel ochranné známky může vůči Úřadu činit úkony po doručení žádosti o zápis převodu či přechodu práv k ochranné známce. O zápis převodu či přechodu do rejstříku je oprávněna požádat kterákoli ze smluvních stran, v případě přechodu právní nástupce původního vlastníka. Náležitosti

⁶⁹ BÁLKOVÁ, Stanislava. *Ochranná známka a průmyslový vzor - jejich ochrana a padělání*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-110-8.

^{1,2,3} BÁLKOVÁ, Stanislava. *Ochranná známka a průmyslový vzor - jejich ochrana a padělání*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-110-8

žádostí o zápis převodu či přechodu ochranné známky týkající se údajů o účastnících řízení a údajů o ochranné známce stanoví prováděcí právní předpis.⁷¹

Licence k ochranné známce

Právo užívat ochrannou známku může být poskytnuto na základě licenční smlouvy uzavřené podle zvláštního právního předpisu 7) pro všechny výrobky nebo služby, pro které byla ochranná známka zapsána, nebo pro některé z nich. Licence může být poskytnuta jako výlučná nebo nevýlučná.

Vlastník ochranné známky se může dovolávat svých práv z ochranné známky vůči nabyvateli licence, který porušil ustanovení licenční smlouvy, pokud jde o dobu trvání licence, podobu, ve které může být ochranná známka užívána, rozsah výrobků nebo služeb, pro které byla licence poskytnuta, území, na kterém může být ochranná známka užívána, nebo jakost výrobků nebo služeb vyráběných či poskytovaných nabyvatelem licence.⁷²

8.5 Vzdání se, zrušení práv k ochranné známce

Vlastník se může u Úřadu průmyslového vlastnictví písemným prohlášením vzdát práv k ochranné známce v rozsahu všech výrobků či služeb, pro které byla zapsána, nebo některých z nich; účinky tohoto prohlášení nastávají dnem doručení prohlášení vlastníka ochranné známky Úřadu a nelze je vzít zpět. Úřad vyznačí vzdání se práv k ochranné známce v rejstříku a oznámí je ve Věstníku.

Vlastník může u Úřadu písemným prohlášením omezit rozsah ochrany ve vztahu k prvku ochranné známky. O tomto omezení rozsahu ochrany Úřad rozhodne s ohledem na splnění podmínek stanovených tímto zákonem. Omezení rozsahu ochrany nelze vzít zpět.⁷³

⁷³ KOUKAL, Pavel. *Zákon o ochranných známkách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-762-2.

Zrušení ochranné známky

Úřad zruší ochrannou známku v řízení zahájeném na návrh třetí osoby, jestliže:

- ochranná známka nebyla po nepřetržitou dobu 5 let řádně užívána pro výrobky nebo služby, pro které je zapsána, a pro neužívání neexistují řádné důvody; k užívání, které bylo zahájeno, popřípadě, v němž bylo pokračováno po pětiletém neužívání ochranné známky ve lhůtě 3 měsíců před podáním návrhu, se nepřihlíží, pokud přípravy pro započetí užívání nebo pokračování v užívání nastaly až poté, co se vlastník dozvěděl o tom, že by mohl být podán návrh na zrušení ochranné známky,
- se ochranná známka stala pro výrobky nebo služby, pro které je zapsána, v důsledku činnosti nebo nečinnosti svého vlastníka, označením, které je v obchodě obvyklé,
- ochranná známka po dni jejího zápisu v důsledku užívání svým vlastníkem nebo s jeho souhlasem pro výrobky nebo služby, pro které byla zapsána, může vést ke klamání veřejnosti, zejména pokud jde o povahu, jakost nebo zeměpisný původ těchto výrobků nebo služeb.⁷⁴

V řízení zahájeném na návrh podaný do 6 měsíců od právní moci soudního rozhodnutí, podle něhož je užití ochranné známky nedovoleným soutěžním jednáním, Úřad průmyslového vlastnictví tuto ochrannou známku zruší. Lhůtu k podání návrhu na zrušení nelze prodloužit a její zmeškání nelze prominout.

Je-li důvod zrušení pouze ve vztahu k některým z výrobků nebo služeb, pro které je ochranná známka zapsána, Úřad průmyslového vlastnictví ochrannou známku zruší v rozsahu těchto výrobků nebo služeb.

Podle zákona se ochrannou známkou rozumí označení tvořené slovy, písmeny, číslicemi, kresbou nebo tvarem výrobku nebo jeho obalu, popř. jejich kombinací, určené k rozlišení výrobků nebo služeb, pocházejících od různých podnikatelů a zapsané do rejstříku ochranných známek vedeného Úřadem průmyslového vlastnictví. O zápis ochranné známky do rejstříku se žádá přihláškou ochranné známky, kterou může podat fyzická nebo právnická osoba pro specifické výrobky a/nebo služby. Podání přihlášky je jednostranným adresovaným právním úkonem. Úspěšné podání přihlášky ochranné známky zakládá přihlašovatelovi právo přednosti v době trvání šesti měsíců pro případné podání mezinárodních přihlášek před každým, kdo podá později přihlášku shodné nebo podobné ochranné známky pro shodné nebo podobné výrobky nebo služby. Po podání přihlášky ochranné známky podrobí Úřad průmyslového

⁷⁴ KOUKAL, Pavel. *Zákon o ochranných známkách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-762-2.

vlastnictví známku tzv. formálnímu průzkumu a posléze tzv. věcnému průzkumu. Úřad zapíše ochrannou známku do rejstříku a vydá vlastníkově známky osvědčení o zápisu do rejstříku. Zápis ochranné známky do rejstříku oznámí Úřad ve Věstníku průmyslového vlastnictví, přičemž účinky zápisu ochranné známky nastávají dnem zápisu do rejstříku.

1. Charakterizujte ochrannou známku!
2. Charakterizujte postup při podávání přihlášky ochranné známky!
3. Charakterizujte důvody odmítnutí ochrany přihlašovaného označení!

Literatura k tématu:

- [1] Příručka Ochrana duševního vlastnictví. 2017. Příloha časopisu Komora.cz, Hospodářská komora České republiky.
- [2] BÁLKOVÁ, Stanislava. *Ochranná známka a průmyslový vzor - jejich ochrana a padělání*. Ostrava: Key Publishing, 2011. Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-110-8.
- [3] HORÁČEK, Roman. *Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-569-5.
- [4] KOUKAL, Pavel. *Zákon o ochranných známkách: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-762-2.

Kapitola 9

Právo označení zeměpisného a tradičního původu

Po prostudování kapitoly budete umět:

- definovat pojmy označení původu a zeměpisní označení
- charakterizovat zápis, účinky zápisu, rozsah a zánik ochrany dle zákona

Klíčová slova:

Označení původu, zeměpisní označení

9.1 Definování základných pojmů

Označení původu a zeměpisná označení jsou důležitým prostředkem ochrany kvality, jakosti a pověsti produktů pocházejících z určitého území či oblasti. Celá řada potravinářských, zemědělských a dalších produktů má u spotřebitelů dobrou pověst, či spotřebitel ví, že se za určitým označením schovává jistá kvalita nebo požadované vlastnosti daného produktu.⁷⁵

Označením původu je název oblasti, určitého místa nebo země používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, zpracování a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území; za označení původu pro zemědělské výrobky nebo potraviny jsou pokládána i tradiční zeměpisná nebo nezeměpisná označení pro zboží pocházející z vymezeného území, splňuje-li takové zboží ostatní podmínky podle tohoto ustanovení.

Zeměpisným označením je název území používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, a jestliže výroba nebo zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

Zeměpisné označení je pro své specifické vlastnosti odlišné oproti ostatním „tradičním“ právům k duševnímu vlastnictví. Zeměpisné označení je tedy více ceněno než ochranné známky. Dokáže totiž velmi dobře poskytnout právní ochranu vůči neoprávněnému registrování ochranné známky totožného nebo obdobného znění. Zeměpisné označení též zajišťuje výlučnost a aspekty produktu dané místem výroby, přičemž dává záruku spotřebiteli o neměnných kvalitativních parametrech. Vlastníkem zeměpisného označení může být každý, kdo vyrábí stejný produkt z dané oblasti nebo regionu, ale není možné, aby se výroba přenesla jinam, mimo danou oblast. A také nemůže být prodáno dále. Registrované zeměpisné označení má navíc výhodu oproti ochranným známkám, že se nemusí jejich platnost pravidelně obnovovat. Proto pořízení takové registrace je jednorázovou položkou administrativních nákladů. Zeměpisné označení jako ochrana práv samostatné kategorie duševního vlastnictví je téměř výhradní evropskou záležitostí, přičemž každá země se v této věci liší. V České republice ochrana zeměpisného označení a označení původu není nic nového. Tradičně již čtyřicet let chrání stát produkty jak na svém tak i na mezinárodním trhu. Nejvíce účinnou ochranu představuje

⁷⁵ KELBLOVÁ, Hana. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788075521668.

zápis produktu v registru vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví, která je v souladu se zákonem č. 452/2001 Sb., O ochraně označení původu a zeměpisných označení.⁷⁶

Rozdíl mezi pojmy zeměpisná označení a označení původu spočívá v podstatě v intenzitě vazby mezi vlastnostmi zboží a jeho zeměpisným původem. Aby byla určitému výrobku poskytnuta ochrana v režimu označení původu, musí vykazovat určitou kvalitu či vlastnosti dané výlučně nebo převážně specifickým zeměpisným prostředím. U zeměpisných označení je tato vazba poněkud slabší. K přiřazení ochrany výrobku v rámci institutu zeměpisného označení postačí, že kvalitu nebo jiné vlastnosti zboží lze přičíst jeho zeměpisnému původu.

Primárním právním předpisem, jenž upravuje podmínky, za kterých lze získat v České republice ochranu označení původu nebo ochranu zeměpisného označení, představuje zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a změně zákona o ochraně spotřebitele.

9.2 Zápis, účinky zápisu, rozsah a zánik ochrany

Oba označení se zakládá na registračním principu, ochrana vzniká dnem zápisu do rejstříku vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví. O zápis mohou požádat jak české fyzické nebo právnické osoby/sdružení výrobců, tak i zahraniční subjekty, a to na základě reciprocit. Česká fyzická osoba může o zápis požádat toliko tehdy, jestliže v době podání přihlášky jako jediná vyrábí, zpracovává nebo připravuje předmětné zboží na vymezeném území.

Doba ochrany není časově omezena. Zapsaná označení jsou chráněna proti jakémukoli zneužití, napodobení nebo připomenutí srovnáním druhu výrobku, proti všem nepravdivým nebo klamavým údajům o zeměpisném původu a vlastnostech zboží a proti jakémukoli jednání vedoucímu ke klamání o původu. Chráněné označení původu zaniká zrušením zápisu označení původu z rejstříku. Úřad jako jediný zahajuje řízení o zrušení zápisu označení původu na podnět kontrolního orgánu.⁷⁷

⁷⁶ HORÁČEK, Roman. *Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví : komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074005695.

⁷⁷ HORÁČEK, Roman. *Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví : komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074005695.

Výluky ze zápisu

(1) Jako označení původu ani jako zeměpisné označení nemůže být do rejstříku zapsáno takové označení, jehož doslovné znění sice pravdivě označuje území, ze kterého zboží pochází, přesto je však způsobilé vyvolat mylnou domněnku, že zboží pochází z jiného území.

(2) Je-li žadatelem o zápis označení původu nebo zeměpisného označení do rejstříku pro víno zajištěn takový způsob užívání těchto označení, který není způsobilý vyvolat mylnou domněnku o skutečném původu zboží, mohou být při zachování zásady rovného postavení výrobců na trhu zapsána do rejstříku dvě nebo více označení původu nebo zeměpisných označení, která obsahují stejně psané nebo stejně znějící (homonymní) názvy míst.

(3) Jako označení původu ani jako zeměpisné označení nemůže být do rejstříku zapsán obecný název druhu zboží, a to bez ohledu na to, zda zboží pochází z takto vymezeného území.

(4) Jako označení původu či zeměpisné označení nemůže být pro shodné zboží s výjimkou stanovenou v odst. 2 zapsáno označení shodné s již chráněným označením původu, zeměpisným označením, všeobecně známou známkou či zapsanou ochrannou známkou nebo označení shodné s názvem odrůdy rostlin nebo plemene zvířat, které by v důsledku této shody mohlo vést ke klamným domněnkám o skutečném původu zboží.

Označením původu je název oblasti, určitého místa nebo země používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území. Zeměpisným označením je název území používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, a jestliže výroba nebo zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území. Oba označení se zakládá na registračním principu, ochrana vzniká dnem zápisu do rejstříku vedeném Úřadem průmyslového vlastnictví. O zápis mohou požádat jak české fyzické nebo právnické osoby/sdružení výrobců, tak i zahraniční subjekty.

1. Definujte pojmy označení původu a zeměpisní označení!
2. Charakterizujte zápis, účinky zápisu, rozsah a zánik ochrany dle zákona!

Literatura k tématu:

- [1] HORÁČEK, Roman. Práva na označení a jejich vymáhání: zákon o ochranných známkách, zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení, zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví: komentář. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074005695.
- [2] KELBLOVÁ, Hana. Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 9788075521668.

Kapitola 10

Vymahatelnost práv duševního vlastnictví 1

Po prostudování kapitoly budete umět:

- charakterizovat ochranu autorských práv
- charakterizovat soukromoprávní, trestněprávní, správněprávní ochranu autorských práv

Klíčová slova:

Soukromoprávní, trestněprávní, správněprávní

10.1 Ochrana autorských práv

Užití autorského díla či jiného předmětu ochrany bez souhlasu autora či vykonavatelů autorských práv nebo v rozporu s podmínkami uděleného souhlasu je porušením práva autorského, resp. práv souvisejících s právem autorským a zakládá **občanskoprávní, trestněprávní, resp. přestupkovou** odpovědnost.

Následky neoprávněného zásahu do autorských práv lze obecně rozdělit zejména na **soukromoprávní následky a trestněprávní a správněprávní**.

10.1.1 Soukromoprávní ochrana

Soukromoprávní ochrana práv duševního vlastnictví je nejčastějším způsobem obrany poškozených. V obecné rovině je třeba uvést, že soukromoprávní ochrana práv duševního vlastnictví v České republice trpí značnou roztříštěností, neexistencí jednotné kodifikace, kdy hmotněprávní nároky jsou pojmenovány v jednotlivých zákonech. Základním procesním prostředkem ochrany je soukromoprávní žaloba. Nároky autora v případě neoprávněného zásahu do jeho práv jsou uvedeny v §40 autorského zákona. Jde o demonstrativní výčet nároku.

(1) Autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasaženo nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména (§40 AutZ)⁷⁸

- a) **určení svého autorství - určovací nárok**
- b) **zákazu ohrožení svého práva (zdržovací nárok)**, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy,
- c) **sdělení údajů o způsobu a rozsahu neoprávněného užití (informační nárok)**, o původu neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla, o způsobu a rozsahu jejího neoprávněného užití, o její ceně, o ceně služby, která s neoprávněným užitím díla souvisí, a o osobách, které se neoprávněného užití díla účastní, včetně osob, kterým byly předmětné rozmnoženiny či napodobeniny díla určeny za účelem jejich poskytnutí třetí osobě; práva na informace podle tohoto ustanovení se autor může domáhat vůči osobě, která do jeho práva neoprávněně zasáhla nebo je neoprávněně ohrozila, a dále zejména vůči osobě, která

⁷⁸ §40 AutZ

1. má nebo měla v držení neoprávněně zhotovenou rozmnoženinu či napodobeninu díla za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu,
2. využívá nebo využívala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu, která neoprávněně zasahuje nebo zasahovala do práva autora nebo je neoprávněně ohrožuje nebo ohrožovala,
3. poskytuje nebo poskytovala za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu službu užívanou při činnostech, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují, anebo
4. byla označena osobou uvedenou v bodě 1, 2 nebo 3 jako osoba, která se účastní pořízení, výroby nebo distribuce rozmnoženiny či napodobeniny díla anebo poskytování služeb, které neoprávněně zasahují do práva autora nebo je neoprávněně ohrožují,

d) odstranění následků zásahu do práva, zejména – odstraňovací nárok

1. stažením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2 z obchodování nebo jiného užití,
2. stažením z obchodování a zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,
3. zničením neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,
4. zničením nebo odstraněním materiálů a nástrojů použitých výlučně nebo převážně k výrobě neoprávněně zhotovené rozmnoženiny či napodobeniny díla nebo zařízení, výrobku nebo součástky podle § 43 odst. 2,

e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména – satisfakční nárok

1. omluvou,
2. zadostiučiněním v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání,

f) zákazu poskytování služby, kterou využívají třetí osoby k porušování nebo ohrožování práva autora.

(2) Opatření podle odstavce 1 písm. d) musí být přiměřené závažnosti porušení práva a musí být přihlédnuto k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře.

(3) Autorovi, jehož návrhu bylo vyhověno, může soud přiznat v rozsudku právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl, a podle okolností určit i rozsah, formu a způsob uveřejnění.

(4) Právo na náhradu škody a na vydání **bezdůvodného obohacení** podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno; místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

Nárok na satisfakci - přiměřené zadostiučinění je nárokem, který má reparovat způsobenou nemajetkovou újmu.

Odstraňovací nároky mají reparační funkci a směřují k odstranění následků vzniklých zásahem do práva.

10.1.2 Trestněprávní ochrana

Kromě soukromoprávní ochrany se lze domáhat ochrany autorských práv také prostředky trestní ochrany soudní a prostředky trestní ochrany správní.

Trestní ochrana soudní

Trestným činem může být podle ústavního pořádku České republiky pouze takový čin, který je nebezpečný pro společnost, a který naplňuje zákonem vymezené znaky.

Některé zásahy do práv duševního vlastnictví jsou definovány i jako skutkové podstaty několika trestných činů a to v hlavě VI, díl 4, zákona č. 40/2009 Sb. zákon trestní zákoník, v platném znění. Tato část nese název **Trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu**. Obecně platí, že ne každé porušení práv duševního vlastnictví je trestným činem. Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do zákonem chráněných práv k autorskému dílu, uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.⁷⁹

⁷⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 270

Trestní ochrana správní

Přestupek je vždy jednání zaviněné a jeho pachatelem může být pouze fyzická osoba. Pokud se porušení povinnosti dopustila právnická osoba, pak za toto porušení podle zákona o přestupcích vždy odpovídá fyzická osoba, která za právnickou osobu jedná. Vlastní odpovědnost právnických osob není přestupkem, může však v souběhu s přestupkem jednajících fyzické osoby být jiným správným deliktem. Je však třeba říci, že správní trestání není příliš častým jevem.⁸⁰

10.1.3 Správněprávní ochrana

Méně závažné případy neoprávněných zásahů do autorských práv, tedy ty, které nedosahují TZ požadované společenské nebezpečnosti vyšší než nepatrné, mohou být postihovány jako přestupky na úseku kultury.

Přestupky fyzických osob⁸¹

Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že:

- neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi;
- do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh, mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.⁸²
- do práva autorského zasahuje též ten, kdo bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo rozšiřuje, dováží nebo přijímá za účelem rozšiřování, vysílá nebo sděluje veřejnosti, a to i způsobem podle § 18 odst. 2, dílo, ze kterého byla informace o správě práv nedovoleně odstraněna nebo změněna.⁸³

⁸⁰ TELEČ, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 978-80-7239-198-1.

⁸¹ Přestupky v AutZ, Hlava VI, §105a.

⁸² §43 AutZ

⁸³ §44 AutZ

- do práva autorského neoprávněně zasahuje také obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6.

Za horeuvedené přestupky podle lze uložit pokutu **od 100 000 do 150 000 Kč.**

Přestupky právnických a podnikajících fyzických osob⁸⁴

- Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že:
- neoprávněně užije autorské dílo, umělecký výkon, zvukový či zvukově obrazový záznam, rozhlasové nebo televizní vysílání nebo databázi,
- do práva autorského neoprávněně zasahuje také ten, kdo vyrábí, dováží, přijímá, rozšiřuje, prodává, pronajímá, propaguje prodej nebo pronájem nebo drží k obchodnímu účelu zařízení, výrobky nebo součástky nebo poskytuje služby, které jsou za účelem obcházení účinných technických prostředků nabízeny, propagovány nebo uváděny na trh, mají vedle obcházení účinných technických prostředků jen omezený obchodně významný účel nebo jiné užití, nebo jsou určeny, vyráběny, upravovány nebo prováděny především s cílem umožnit nebo usnadnit obcházení účinných technických prostředků.
- do práva autorského zasahuje též ten, kdo bez svolení autora způsobuje, umožňuje, usnadňuje nebo zastírá porušování práva autorského tím, že odstraňuje nebo mění jakoukoli elektronickou informaci o správě práv k dílu, nebo rozšiřuje, dováží nebo přijímá za účelem rozšiřování, vysílá nebo sděluje veřejnosti, a to i způsobem podle § 18 odst. 2, dílo, ze kterého byla informace o správě práv nedovoleně odstraněna nebo změněna.
- jako obchodník, který se účastní prodeje originálu díla uměleckého, nesplní oznamovací povinnost podle § 24 odst. 6,
- vykonává kolektivní správu, aniž jí bylo uděleno oprávnění podle § 96a,
- neoznámí ministerstvu skutečnosti podle § 101f odst. 2, nebo
- se jako osoba, která hodlá vykonávat nebo vykonává činnost nezávislého správce práv, nepřihlásí k evidenci podle § 104b odst. 2.

Za výše uvedené přestupky podle lze uložit pokutu **od 50 000 do 500 000 Kč.**

⁸⁴ Přestupky v AutZ, Hlava VI, §105b

Užití autorského díla či jiného předmětu ochrany bez souhlasu autora či vykonavatelů autorských práv nebo v rozporu s podmínkami uděleného souhlasu je porušením práva autorského, resp. práv souvisejících s právem autorským a zakládá občansko-právní, trestněprávní, resp. přestupkovou odpovědnost. Následky neoprávněného zásahu do autorských práv lze obecně rozdělit zejména na soukromoprávní následky a trestněprávní a správněprávní. Soukromoprávní ochrana práv duševního vlastnictví je nejčastějším způsobem obrany poškozených. V obecné rovině je třeba uvést, že soukromoprávní ochrana práv duševního vlastnictví v České republice trpí značnou roztříštěností, neexistencí jednotné kodifikace, kdy hmotněprávní nároky jsou pojmenovány v jednotlivých zákonech. Kromě soukromoprávní ochrany se lze domáhat ochrany autorských práv také prostředky trestní ochrany soudní a prostředky trestní ochrany správní. Méně závažné případy neoprávněných zásahů do autorských práv, tedy ty, které nedosahují TZ požadované společenské nebezpečnosti vyšší než nepatrné, mohou být postihovány jako přestupky na úseku kultury.

1. Charakterizujte ochranu autorských práv!
2. Charakterizujte soukromoprávní, trestněprávní, správněprávní ochranu autorských práv!

Literatura k tématu:

- [1] SMEJKAL, V. *Kybernetická kriminalita*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 640 s. ISBN 978-80-738-0501-2.
- [2] TELEC, Ivo. *Přehled práva duševního vlastnictví*. 2., upr. vyd. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 978-80-7239-198-1.
- [3] JOHNS, A. *Piráctví: boje o duševní vlastnictví od Gutenberga po Gatese*. 1. vyd. Brno: Host, 2013. 633 s. ISBN 978-80-729-4711-9.

Kapitola 11

Vymahatelnost práv duševního vlastnictví 2

Po prostudování kapitoly budete umět:

- charakterizovat pojem nekalá soutěž
- definovat speciální skutkové podstaty nekalé soutěži
- charakterizovat trestněprávní vymáhání práv průmyslového vlastnictví
- charakterizovat zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

Klíčová slova:

Nekalá soutěž, svépomoc, určovací žaloba

11.1 Vymáhání průmyslových práv soukromoprávními prostředky

Soukromoprávními prostředky je možné uplatnit nároky plynoucí z práv průmyslového vlastnictví vůči třetím osobám, a to zpravidla civilní soudní cestou (např. podáním žaloby k soudu).

1. Svépomoc

Každý si může přiměřeným způsobem pomoci k svému právu sám, je-li jeho právo ohroženo a je-li zřejmé, že by zásah veřejné moci přišel pozdě.

Hrozí-li neoprávněný zásah do práva bezprostředně, může jej každý, kdo je takto ohrožen, odvrátit úsilím a prostředky, které se osobě v jeho postavení musí jevit vzhledem k okolnostem jako přiměřené. Směřuje-li však svépomoc jen k zajištění práva, které by bylo jinak zmařeno, musí se ten, kdo k ní přikročil, obrátit bez zbytečného odkladu na příslušný orgán veřejné moci.¹

2. Vymáhání na základě ustanovení o nekalé soutěži

Vymáhat práva z průmyslového vlastnictví je možné taktéž prostřednictvím žaloby proti nekalé soutěži, tedy prostřednictvím jednoho ze soukromoprávních prostředků ochrany průmyslového vlastnictví v právním řádu České republiky. **Nekalou soutěží** se předně rozumí takové chování, jež soutěž falšuje, a tedy ovlivňuje odlišnými prvky než kvalitativní úrovní a kvantitou hospodářských výkonů. Toto ovlivnění je schopno zkreslit výsledky soutěže do takové míry, že může dojít k vyřazení velmi kvalitních a konkurenceschopných účastníků soutěže ve prospěch takových falšovatelů.²

Občanský zákoník upravuje některé zvláštní skutkové podstaty. Ve vztahu k problematice práv průmyslového vlastnictví mají nejbližše zejména skutkové podstaty vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti, výrobku či služeb jiného soutěžitele, klamavého označení zboží a služeb či porušení obchodního tajemství.³

¹ OZ §14 občanský zákoník č. 89/2012 Sb.

² OZ § 2976

³ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ, Irena PELIKÁNOVÁ a Jan DĚDIČ. Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 281. ISBN 978- 80-7552-333-4.

Speciální skutkové podstaty

Vyvolání nebezpečné záměny - § 2981

1. Kdo užije jména osoby nebo zvláštního označení závodu užívaného již po právu jiným soutěžitelem, vyvolá tím nebezpečí záměny.
2. Nebezpečí záměny vyvolá i ten, kdo užije zvláštního označení závodu nebo zvláštního označení či úpravy výrobku, výkonu nebo obchodního materiálu závodu, které v zákaznických kruzích platí pro určitý závod za příznačné.
3. Stejně tak vyvolá nebezpečí záměny, kdo napodobí cizí výrobek, jeho obal nebo výkon, ledaže se jedná o napodobení v prvcích, které jsou již z povahy výrobku funkčně, technicky nebo esteticky předurčeny, a napodobitel učinil veškerá opatření, která lze na něm požadovat, aby nebezpečí záměny vyloučil nebo alespoň podstatně omezil, pokud jsou tato jednání způsobilá vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení se soutěžitelem, jeho závodem, pojmenováním, zvláštním označením nebo s výrobkem či výkonem jiného soutěžitele.

Parazitování na pověsti - § 2982

Parazitováním je zneužití pověsti závodu, výrobku nebo služby jiného soutěžitele umožňující získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.

Klamavé označení zboží a služeb - § 2978

Klamavé označení zboží nebo služby je takové označení, které je způsobilé vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služba pocházejí z určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce, anebo že vykazují zvláštní charakteristický znak nebo zvláštní jakost. Nerozhodné je, zda označení bylo uvedeno bezprostředně na zboží, na obalu, obchodní písemnosti nebo jinde. Rovněž je nerozhodné, zda ke klamavému označení došlo přímo nebo nepřímo a jakým prostředkem se tak stalo.

Porušení obchodního tajemství - § 2985

Porušením obchodního tajemství je jednání, jímž jednající jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl

- a) tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, popřípadě v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, nebo

b) vlastním nebo cizím jednáním přičícím se zákonu.

Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži Ustanovením § 2988 občanského zákoníku jsou upraveny jednotlivé právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži. Proti rušiteli mohou osoby, jež jsou takovým nekalosoutěžním jednáním postiženy, uplatnit zejména zdržovací nárok, odstraňovací nárok, nárok na přiznání přiměřeného zadostiučinění, nárok na náhradu škody a v poslední řadě i nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Tento zmíněný výčet nároků osob, jež jsou aktivně legitimované z nekalé soutěže, je taxativní, nicméně můžeme uvažovat i o některých dalších právních prostředcích podle jiných právních předpisů.

Právní prostředky ochrany před nekalosoutěžním jednáním je možné rozdělit podle funkce do dvou skupin. Za prvé se jedná o právní prostředky **zabraňovací**, prostřednictvím nichž by mělo být zamezeno dalšímu pokračování nebo setrvávání nekalosoutěžního jednání (žaloba negatorní a žaloba na odstranění – jinak také nároky nemajetkové). Za druhé se jedná o právní prostředky **kompenzační**, jimiž by měla být poskytnuta určitá náhrada nebo satisfakce za nekalosoutěžní jednání (žaloba na vydání bezdůvodného obohacení, na přiznání přiměřeného zadostiučinění a žaloba na náhradu škody – s výjimkou nároku na přiměřené zadostiučinění v nepeněžitě podobě nároky majetkové).¹

3. Určovací žaloba

Určovací žalobu upravuje ustanovení § 80 OSŘ jako preventivní nástroj, který má místo za prvé tam:

- kde je pomocí této žaloby možné eliminovat stav ohrožení práva nebo nejistoty v právním vztahu a přiměřené nápravy nelze dosáhnout jiným způsobem, a za druhé
- v případech, v nichž tato žaloba účinněji než jiné právní prostředky vystihuje obsah a povahu příslušného vzájemného právního vztahu a jejím prostřednictvím je možné dosáhnout úpravy tvořící určitý právní rámec, jenž by byl zárukou odvrácení budoucích možných sporů účastníků řízení.²

¹ OZ § 2988

² Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb., § 80

11.2 Vymáhání průmyslových práv veřejnoprávními prostředky

Veřejnoprávní prostředky pro průmyslová práva jsou nejběžněji uplatňovány před Úřadem průmyslového vlastnictví (např. určovací a zrušovací řízení). Nicméně není vyloučeno, aby se majitel dotčeného práva obrátil na některou z dalších veřejnoprávních institucí. Porušováním práv z průmyslového vlastnictví se věnuje i Česká obchodní inspekce, která je v této oblasti nadána značnými pravomocemi. Určitá kontrolní činnost je prováděna také živnostenskými úřady, Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí, Státním ústavem pro kontrolu léčiv a Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským. Velkou úlohu v boji proti paděláním a pirátství hraje především Celní správa České republiky. Celní orgány mají v této souvislosti široká oprávnění zasáhnout vůči výrobkům, jež jsou podezřelé z porušování práv duševního vlastnictví. Úkoly při ochraně práv k průmyslovému vlastnictví je v poslední řadě povinna plnit taktéž Policie ČR.¹

Trestněprávní vymáhání

Trestní zákoník upravuje v souvislosti s porušování práv k průmyslovému vlastnictví dva trestné činy, a to:

- porušení práv k ochranné známce a jiným označením
- porušení chráněných průmyslových práv.

Porušení práv k ochranné známce a jiným označením

Kdo uvede do oběhu výrobky nebo poskytuje služby neoprávněně označené ochrannou známkou,

k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou s ní zaměnitelnou nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nabízí, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává, anebo takovou službu nabídne nebo zprostředkuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Stejně bude potrestán, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní firmu nebo jakékoliv označení s ní zaměnitelné nebo uvede do oběhu výrobky nebo

¹ ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ, Irena PELIKÁNOVÁ a Jan DĚDIČ. Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 281. ISBN 978- 80-7552-333-4.

služby neoprávněně opatřené označením původu nebo zeměpisným označením anebo takovým označením s ním zaměnitelným nebo pro tento účel sobě nebo jinému takové výrobky nebo služby nabídne, zprostředkuje, vyrobí, doveze, vyveze nebo jinak opatří nebo přechovává.¹

Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán, dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu. Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.²

Porušení chráněných průmyslových práv

Kdo neoprávněně zasáhne nikoli nepatrně do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán, dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu. Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, dopustí-li se takového činu ve velkém rozsahu.³

11.3 Vymáhání prostřednictvím zákona o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví

Dle zákona č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví nemusí být chráněná práva přímo porušována, ale postačí jejich ohrožení. Vymahatelná jsou práva náležející oprávněné osobě z uděleného **patentu, užitého vzoru, průmyslového vzoru, označení původu, zeměpisného označení, ochranné známky a topografie polovodičových výrobků**. Subjekty, které jsou oprávněny vymáhat dodržování svých průmyslových práv a případně se bránit proti neoprávněným zásahům třetích osob, jsou zákonem taxativně definovány. Jsou jimi v první řadě vlastník nebo majitel daného

¹ TrZ § 268

² TrZ § 268

³ TrZ § 269

práva, dále osoba oprávněná právo užívat (např. nabyvatel licence na základě smlouvy o udělení licence) a v neposlední řadě za stanovených podmínek též profesní organizace ochrany práv. Chráněné právo, které je oprávněn vymáhat nabyvatel licence, je právem odvozeným a zákon pro případ jeho vymáhání stanoví další podmínky. Nabyvatel licence může vymáhat tato odvozená práva pouze se souhlasem vlastníka nebo majitele a bez tohoto souhlasu jen za předpokladu, že majitel i přes upozornění na porušení či ohrožení práva ne zahájil do jednoho měsíce řízení v dané věci.¹

Právní prostředky ochrany

1. Došlo-li k neoprávněnému zásahu do práv, může se oprávněná osoba domáhat u soudu toho, aby se porušovatel zdržel jednání, jímž dochází k porušení nebo ohrožení práva, a následky ohrožení nebo porušení byly odstraněny, a to zejména

a) stažením výrobků z trhu, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,

b) trvalým odstraněním nebo zničením výrobků, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,

c) stažením, trvalým odstraněním nebo zničením materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných výlučně nebo převážně při činnostech porušujících nebo ohrožujících právo.

2. Soud zničení nenařídí, jestliže by porušení práva mohlo být odstraněno jinak a zničení by bylo nepřiměřené tomuto porušení. Budou-li opatření k nápravě směřovat proti výrobkům, materiálům, nástrojům či zařízením, které nejsou ve vlastnictví porušovatele práva, soud přihlédne k zájmům třetích osob, zejména spotřebitelů a osob jednajících v dobré víře. Odstranění označení nebo padělané ochranné známky z výrobků před jejich uvedením na trh lze připustit jen ve výjimečných případech

3. Oprávněné osoby se mohou u soudu domáhat nároků uvedených v odstavci 1 rovněž vůči každému, jehož prostředky či služby jsou užívány třetími osobami k porušování práv.

4. Soud může na návrh porušovatele práva nařídít namísto opatření uvedených v odstavci 1 zaplacení peněžního vyrovnání oprávněné osobě, a to tehdy, pokud porušovatel nevěděl ani

¹ Zákon č. 221/2006 Sb., § 2, 3

nemohl vědět, jestliže by mu tato opatření způsobila nepřiměřenou újmu a peněžní vyrovnání s oprávněnou osobou se jeví dostatečným.¹

Oprávněná osoba má právo na náhradu škody, vydání **bezdůvodného obohacení**, které získal porušovatel v důsledku ohrožení nebo porušení práva, a přiměřené zadostiučinění, byla-li zásahem do práv způsobena nemajetková újma. Přiměřené **zadostiučinění** může spočívat i v peněžitém plnění.²

Soukromoprávními prostředky je možné uplatnit nároky plynoucí z práv průmyslového vlastnictví vůči třetím osobám, a to zpravidla civilní soudní cestou (např. podáním žaloby k soudu). Vymáhat práva z průmyslového vlastnictví je možné taktéž prostřednictvím žaloby proti nekalé soutěži, tedy prostřednictvím jednoho ze soukromoprávních prostředků ochrany průmyslového vlastnictví v právním řádu České republiky. Veřejnoprávní prostředky pro průmyslová práva jsou nejběžněji uplatňovány před Úřadem průmyslového vlastnictví. Porušováním práv z průmyslového vlastnictví se věnuje i Česká obchodní inspekce. Velkou úlohu v boji proti padělání a pirátství hraje především Celní správa České republiky. Vymáhání práv se probíhá i dle zákona č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví. Vymahatelná jsou práva náležející oprávněné osobě z uděleného patentu, užitého vzoru, průmyslového vzoru, označení původu, zeměpisného označení, ochranné známky a topografie polovodičových výrobků.

1. Charakterizujte pojem nekalá soutěž!
2. Definujte speciální skutkové podstaty nekalé soutěži!
3. Charakterizujte trestněprávní vymáhání práv průmyslového vlastnictví!
4. Charakterizujte Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví!

¹ Zákon č. 221/2006 Sb, § 4

² Zákon č. 221/2006 Sb, § 5

Literatura k tématu:

- [1] ČERNÁ, Stanislava, Ivana ŠTENGLOVÁ, Irena PELIKÁNOVÁ a Jan DĚDIČ. Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-333-4.
- [2] ONDREJOVÁ Dana. *Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-505-2.
- [3] Zákon č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví, ve znění pozdějších předpříloha

Příloha: Seznam základních relevantních zákonů

1. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském a právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)
2. Zákon č. 14/1993 Sb., o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
3. Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví
4. Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
5. Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení,
6. Zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích,
7. Zákon č. 206/2000 Sb., o ochraně biotechnologických vynálezů,
8. Zákon č. 173/2002 Sb., o poplatcích za udržování patentů a dodatkových ochranných osvědčení pro léčiva a pro přípravky na ochranu rostlin a o změně některých zákonů
9. Zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech,
10. Zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů.
11. Zákon č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výrobků,
12. Zákon 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů

všechny ve znění pozdějších předpisů.

Další související právní předpisy

1. Vyhláška č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů
2. Vyhláška č. 97/2004 Sb., k provedení zákona o ochranných známkách
3. Vyhláška č. 243/2002 Sb., k provedení zákona o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele
4. Vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby
5. Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád
6. Zákon č. 501/2004 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím správního řádu
7. Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích Sazebník správních poplatků Úřadu průmyslového vlastnictví
8. Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích
9. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
10. Zákon č. 408/2000 Sb., o ochraně práv k odrůdám rostlin,

11. Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů,
všechny ve znění pozdějších předpisů.